

Ontmoeten met Lev

2013

Verslag van het
Christelijk-Sociaal Congres,
29 & 30 augustus 2013
te Doorn

Ontmoeten met LEF

*Verslag van het Christelijk-Sociaal Congres,
29 & 30 augustus 2013 te Doorn*

redactie:

Wim Eikelboom

Hans Groen

De congrescommissie 2013 was als volgt samengesteld:

Herman Kaiser, *voorzitter, CSC*

Jos. W.M.van Genugten, *De Levensboom*

Piet Hazenbosch, *CNV*

Frank A.M. van den Heuvel, *directeur public Affairs TNO, bestuurslid Socires*

Henriëtte Hulsebosch, *Skanfonds*

Werner van Katwijk, *Ouders&Coo*

Ineke Ludikhuize, *Passage*

Marcel Migo, *CSJC*

Ron Rijnbende, *UnieNzy*

Wim Eikelboom, *secretaris*

© 2013 Stichting Christelijk-Sociaal Congres

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaargemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotocopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Omslag, typografie, zetwerk: Hans Groen, Amsterdam

Gezet uit de Garamond (tekst) en de Fresco Sans (koppen)

Beeld voorplat: higy@photoxpress

Fotografie: Hans Lebbe

Druk: Ridderprint, Ridderkerk

Ontmoeten met LEV

‘Ontmoeten met LEV’ is het thema van het Christelijk-Sociaal Congres dat wij op 29 en 30 augustus 2013 organiseerden. Een Congres, op weg naar het jubileumcongres van 2016, wanneer het Christelijk Sociaal Congres 125 jaar bestaat.

LEV is het Hebreeuwse woord voor ‘hart’.

Er is sprake van een crisis in het systeem van de verzorgingsstaat. Die werkt ook door in onze organisaties en instituties.

Kernvraag is hoe wij onze organisaties weer dichterbij hun oorspronkelijke bedoelingen kunnen brengen. Om die terug te vinden keren wij tot de basis van de werkvloer terug.

Wij hebben mensen gevraagd om ervaringen te delen uit hun eigen leven in de organisaties. Hoe slagen zij erin om wel hun bedoeling ook in resultaat voor de doelgroep te vertalen? Of wat belemmert hen juist?

Wij hebben mensen in staat gesteld op een openhartige met elkaar ervaringen te delen. OPEN HARTIG is wat wij bedoelen met LEV.

Als wij echt onze bedoelingen willen delen is daarvoor nodig: moed, eerlijkheid, nieuwsgierigheid, leerbereidheid en het delen van kernwaarden.

Franciscus is een voorbeeld van iemand die voorleefde hoe je door confronterende ontmoetingen door institutionele en andere linies kunt heenbreken.

Franciscaans ontmoeten is vooral ook: elkaar de goede vragen durven te stellen.

De christelijk-sociale beweging geeft altijd antwoorden die relevant zijn voor de sociaal-economische en politieke orde. Juist dit congres mocht daarom niet blijven steken op het persoonsniveau.

De persoonlijke ontmoeting staat binnen de christelijk sociale beweging steeds in dienst van de kritische reflexie op de architectuur van onze samenleving.

Daarom stonden tijdens dit Congres de ‘ontmoetingsplaatsen’ centraal.

Het ging hierbij om ontmoeten zoals Franciscus van Assisi het voorbeeld gaf in de 12^e eeuw: dwars door de linies en de scheidslijnen heen, door de vaste protocollen en procedures, doordringen tot diep in de leefwereld van de vreemde ander, tot in het domein van de macht. Om ontmoetingen dus die het hart van je organisatie raken.

Met deze ontmoetingsplaatsen sloten wij aan op het manifest ‘Deel je bedoeling’, dat tijdens het CSC Voorjaarsdebat 2013 werd geformuleerd.

Naar de woorden van Vladimir Jankélévitch kunnen we de bedoeling van het Congres 2013 als volgt samenvatten:

Een onzuiver en verdeeld hart – ook het hart van de organisatie – is een verscheurd hart dat wil en niet wil, vol is van uitvluchten en halve beslissingen, dat preekt voor de anderen en zichzelf erbuiten laat, terwijl de gepassioneerde wil, die het geluk van de ander beoogt het verdient om liefde te worden genoemd.

In deze Congresbundel vindt u de inhoud van het Congres 2013 terug.

Wim Eikelboom, secretaris CSC

Inhoud

Woord vooraf	iii
Franciscus als impuls voor een hernieuwde christelijk-sociale beweging <i>Herman Kaiser</i>	7
Franciscus' impuls in 31 dia's	15
De paus, de omgang met de leider boven je	20
Laudatio Herman Kaiser bij verlening Adriaan Borstprijz 2013	21
De wolf van Gubbio: het verstaan van andermans taal	27
Overweging bij 1 Samuel 1 <i>Ineke Ludikhuize</i>	30
De sultan, het ontdekken van de andersdenkende	33
Ontmoeten met LeV <i>Huibrecht Bos</i>	35
De kus van de melaatse: omgaan met hen die je angst inboezemen	45
Bij de overdracht van het voorzitterschap van het CSC <i>Josine Westerbeek-Huitink</i>	47
Deelnemers	49

Congresvoorzitter was Frank van den Heuvel, directeur Public Affairs *TNO*, bestuurslid *Socires*

Herman Kaiser

Wij zijn hier bij elkaar geweest op 13 maart. Dat was de dag nadat het conclaaf in de Sixtijnse kapel was begonnen. We zijn 13 maart begonnen met het voorlezen van het vers “Kom Schepper, Geest”. We zaten hier met elkaar te vergaderen over het verhaal van de commissie Van Beuningen over het organiseren en het delen van elkaars bedoelingen. Hoe komen wij bij onze eigen en elkaars bedoelingen?

Ik heb toen een korte zin uitgesproken, die wellicht is vergeten. Ik zei toen “ik heb pas een retraite gehad rondom Franciscus en leiderschap. En volgens mij kan Franciscus van Assisi een hele grote betekenis voor de christelijk-sociale beweging in deze tijd zijn.” Het was een korte zin, maar ik was er toen wel helemaal vol van.

Ik zat helemaal vol van onze inspirerende bijeenkomst in de auto terug naar huis. Het was een echte winterse dag en hier en daar was er sneeuwval. De Achterhoek was helemaal wit. Onderweg hoorde ik op de radio ‘er is witte rook, er is een nieuwe paus gekozen’. Zo snel had ik het niet gedacht. Dus ik ging thuis direct voor de tv zitten en heb toen – met mijn jas nog aan – een uur lang zitten kijken, want het duurt een poosje voor dat de nieuwe paus dan komt. Je bent dan benieuwd naar de naam, want dat zal al een programma zijn. En dan wordt de paus voorgesteld en die noemt zich Franciscus en dat voor een Jezüiet. Ik heb – echt waar – een uur lang voor de televisie gezeten om tot me te laten doordringen ‘hoe is het mogelijk? hoe werkt dit door?’ Ik vertel dit omdat het de opmaat is voor de rest van mijn verhaal.

Ik ben tien jaar en eigenlijk al veel langer, al vanaf mijn studententijd, bezig met de christelijk-sociale beweging. Ik heb daarbij ontdekt dat er niet alleen denkwerk nodig is, maar ook spiritualiteit om tot handelen te komen. En het gaat om het handelen.

De gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan¹ gaat over de man die op weg was van Jeruzalem naar Jericho. Die man was een koopman. Hij kwam uit Samaria en hij was dus niet echt een vriend van de mensen die in Jeruzalem woonden. U kent het verhaal: de priester en de Leviet gaan er in een grote boog omheen. En wat doet de Samaritaan? Hij zoekt de liefdevolle confrontatie op. Hij ontfermt zich over de man en brengt hem in een herberg onder.

Die herberg komt ook nog in een ander verhaal voor, namelijk in het Lucas-evangelie van Kerstmis. En dan zie je dat de herberg vol is op de weg van Jeruzalem naar Bethlehem. Er komen daar mensen uit een heel ver land. Mensen die zoeken naar het pas geboren kind. Ook de herders, nabij, die je niet verwacht bieden eerbetoon aan dat kind.

De essentie van de opdracht van christenen in de wereld is om oog te hebben voor elkaar, mededogen te hebben en om de moed te hebben om uit je comfortzone te komen en om aan de slag te gaan, wat te doen. Het gaat om dat laatste. Mooie verhalen vertellen, mooie gebeden doen, is niet voldoende, er moet wat gebeuren. En dan is vraag of naastenliefde voor christenen in de wereld voldoende is? Daar kon je een hele poos mee uitkomen, maar in de 19e eeuw ging dat niet langer meer. De Industriële Revolutie had zich voltrokken, de Verlichting was geweest en de wereld stond op zijn kop. En je zag dat er zo veel onrechtvaardigheid en onrecht was dat er ook opstand kwam waartegen repressie werd ingezet. Christenen stelden zich de vragen. Wat gaan we met die veranderingen doen? Moeten we met die opstand meegaan? Moeten wij de revolutie prediken? Of moeten we doorgaan in die microwereld van de naastenliefde? Kijk naar elkaar om, wees goed voor elkaar en de politiek en de inrichting van de samenleving moet je aan anderen overlaten. Dat paradigma van 'zie om naar elkaar en bemoei je niet met politiek' was niet langer houdbaar, want als de naastenliefde op micro-niveau de enige houding was van het collectief van christenen in de wereld, onthouding van de politiek, wees gehoorzaam, wees gezagsgetrouw, dan leidde dat tot een bestendiging of een vermeerdering van het onrecht in de wereld. Er waren andere paradigma's, zoals dat van Karl Marx: 'religie is opium van het volk'. Daarmee wilde hij zeggen dat de door de religie mensen rustig worden gehouden, waardoor zij minder opstandig, minder revolutionair worden. Dus religie werd ook gezien als een demper van sociale onrust. Mensen die geld en macht hadden, hadden er belang bij dat mensen in die roes gehouden werden.

De vraag was dan ook wat wij als christenen met politiek activisme moeten? Wij kunnen als christenen toch niet deelnemen in revoluties met alle geweld dat daarbij komt kijken. Wij kunnen toch niet voor een goed doel menselijke waardigheid gaan kwetsen? Die vragen betekende dat er opnieuw moest nagedacht en gehandeld worden. Dan zie je in de 19e eeuw – en ik vertel dat als biografie van onze beweging, die binnenkort 125 jaar bestaat – dat

¹ Zie Lucas 10,25-37

bijvoorbeeld in Frankrijk en met name in Parijs, mensen werden onderdrukt. Victor Hugo schrijft daarover zijn beroemde boek *Les Misérables*. Dat vormde een schreeuwende aanklacht. We kennen ook het verhaal ‘Terug naar de barbaren’ waarin op enig moment gezegd wordt ‘het zijn wel onze barbaren en daar moeten wij ons dus over bekommeren’. Frédéric Ozanam, de grondlegger van de Sint-Vincentiusvereniging, snapte als een van de eersten dat je de opdracht van christenen in de samenleving moest benoemen om ook onrechtvaardige structuren aan te pakken. Hij sprak de overheid aan om uitbuiting te bestrijden. De overheid kan niet afzijdig blijven, zeker niet blijven staan aan de kant van de machthebbers. Er moest dus ook iets gaan gebeuren in de organisatie van de staat.

Kijken we naar een tweede stroming, die opgang komt om het antwoord op de sociale wantoestanden en uitbuiting te vinden, dan zie je dat in hetzelfde jaar op verschillende plekken in Europa vanuit de protestantse als uit de katholieke traditie een antwoord geformuleerd wordt op die vraag. We kunnen niet alleen meer met de *micro-charitas* overweg, maar er zal ook een christelijk-sociaal antwoord moeten komen op de economische orde, op de sociale orde, op de politieke orde om er voor te zorgen dat er rechtvaardigheid in de wereld komt en dat de menselijke waardigheid gegarandeerd kan worden. In de encycliek van Leo XIII was dat de katholieke sociale leer. En zoals die in die encycliek is gedefinieerd met de nadruk op solidariteit en subsidiariteit is tot op de dag van vandaag de dragende kern van het katholieke sociaal denken. Maar we zien in dezelfde tijd dat de Paus zijn encycliek publiceert – en we maken een uitstapje van Rome naar Amsterdam – dat Abraham Kuyper bij zijn grote toespraak in 1891 ook zei dat blijven hangen in religieuze, filantropische kwesties nooit leidt tot architectonische maatschappijkritiek. Christenen moeten zich ook bezig houden met de architectuur van de sociale en economische orde. En dat was een doorbraak. Het feit dat die doorbraak in dezelfde tijd maar op verschillende plekken en vanuit de protestantse en de katholieke traditie plaatsvindt, betekent dat er aan het einde van de 19e eeuw iets geboren is dat ook in en in oecumenisch is. Daarom vind ik het ook heel belangrijk dat protestanten en katholieken elkaar in die traditie blijven ontmoeten. Zeker als er antwoord door onze beweging moet worden gegeven op de vraag wat de sociale kwestie van deze nieuwe tijd is. Dat nieuwe paradigma – en ik weet ook niet hoe dat er uitgaat zien – is niet van het kleine, het micro, het is niet naar binnen gekeerd. Het is niet kerks in de zin van braaf en kwezelig. De kerk beperkt zich niet tot de zondag, maar gaat op maandag gewoon door, terwijl je op de zondag ook moet terugkijken naar de afgelopen week met de vraag ‘wat heb ik eigenlijk bijgedragen?’ Dat nieuwe paradigma zal in ieder geval ook niet van bange mensen zijn en het zal ook niet kleinburgerlijk zijn. Wat het wel is, is dat het vanuit een macro-optiek denkt. Het zeker ook vanuit de kerk is omdat er ook een opdracht voor de kerk ligt om dat te blijven voeden. Er moet een zekere overtuigingskracht, er moet durf zijn om handelend vanuit je comfortzone te komen. Toen ik aan het nadenken was over de vraag ‘hoe kom je nu aan moed, aan overtuigingskracht, toen ben ik uitgekomen bij de man waar ik het straks over wil hebben.

Als we gaan praten over de relevantie van de christelijk-sociale beweging in de nieuwe tijd dan moeten we niet te min denken over wat in de 20e eeuw is bereikt. Zonder triomfantistisch te doen, moeten we ook kennen wat we samen hebben bereikt. Laat ik heel eerlijk zijn, want er is voor de emancipatie van de ‘kleine luyden’, zoals dat bij Kuyper heet, veel bereikt. Voor de middengroepen en voor de arbeidersklasse was het ooit ondenkbaar dat zij naar de universiteit konden gaan. Het feit dat ik uit een middenstandsgezin in een mijnwerkersdorp naar de katholieke universiteit – die overigens meer Marx dan katholiek was – ging moeten wij in herinnering houden. Juist door de strijd die door onze opa’s en oma’s is gevoerd, zijn wij in staat gesteld ons te ontwikkelen en onze talenten te gebruiken. In de wereld van de omroep, de cultuur, het onderwijs en in de zorg is ongelooflijk veel bereikt – wat mensen ook vaak beweren. Daar hoeven we niet triomfantistisch over te doen, maar we hoeven het ook niet onder de korenmaat te zetten.

Ik wilde nog eens op het verleden wijzen, maar we moeten door naar de nieuwe tijd. Waar staan wij nu vandaag? Ik kan het verhaal van de zwakten en de bedreigingen geweldig uitvergrooten en bij elk van die punten kan ik zo’n overtuigend verhaal vertellen, bijvoorbeeld dat we zo aan het verwateren zijn, dat we er minder toe doen, over de vijandigheid die we overal tegenkomen. Ik kan u binnen een half uur een complete depressie aanpraten. Als wij blijven hangen in die zwaktes en bedreigingen dan is dat niet goed. We moeten kijken naar onze kansen. En die kansen zijn er weldegelijk, want we hebben een heel krachtig verhaal. Wij zijn mensen met een missie. Wij zijn mensen die kunnen laten zien dat we ergens voor staan en dat dat ook iets oplevert. Ik ga niet te veel vertellen van mijn ervaringen van de laatste weken, maar ik wil u wel zeggen dat ik positief-aangenaam verrast ben door mensen die zeggen dat het belangrijk is dat er christenen zijn en dat het jammer is dat dat zo onder druk staat. Nederland heeft dat wel nodig. En als je dan vraagt ‘wat?’ Dan wordt gezegd dat het om de gematigdheid van het midden gaat, maar dat bedoelen mensen niet echt, want dat is te dun. Maar wat die mensen vooral snappen is dat de gematigdheid van het midden ergens uit voortkomt namelijk uit een zekere reflectie en wijsheid om ieder mens in zijn waarde te laten. Omdat niet alleen bij woorden te laten, maar ook door daar een programma onder te leggen. Dat we dat al meer dan 120 jaar doen, dat zien mensen, dat weten mensen. We worden erop aangesproken om dat op de een of andere manier voort te zetten in de nieuwe tijd. Ik hoor ook regelmatig van mensen, die hier vandaag niet zijn en die volgend jaar waarschijnlijk ook niet zullen komen, dat zij zeggen ‘jullie moeten dat blijven volhouden, want anders loopt alles wel heel erg uit elkaar’. Ik wil het ook als een woord van bemoediging zeggen naar die mensen die er dag in, dag uit voor knokken en dat niet elke dag terug te horen krijgen.

De sociale kwestie van nu heeft te maken met armoede – en gelooft u mij, er is veel armoede. Ik sprak vorige week een directeur van een school in Arnhem. De scholen waren

net weer begonnen en een lerares vroeg aan een Somalisch jongetje ‘heb jij ook een fijne vakantie gehad?’ Het jongetje zei ‘ja, juffrouw’. Waarop zij vroeg ‘zijn jullie nog weggevoerd?’. Het jongetje antwoordde bevestigend en vertelde dat zij een keer naar McDonalds en een keer naar het park in Presikshaaf waren geweest. Het feit dat zij weinig geld hebben is één aspect van armoede, maar ik schrik van het onderliggende verhaal waaruit blijkt dat de moeder zo bang is om met hem naar buiten te komen en dat de jongen opgelucht is dat hij toch twee keer de deur uitkwam. Of ik nou burgervader ben of van het christelijk-sociaal congres, als wij praten over inclusie dan gaat het over dat Somalische jongetje. Dat kleine verhaal, dat eigenlijk een groot verhaal is en waar dit congres straks over moet gaan, is hoe kunnen wij dit soort ervaringen met elkaar wisselen met de vraag wat heb jij er in jouw context, in jouw organisatie aan gedaan dat werelden opengaan waar werelden dreigen gesloten te worden. Daar ligt een opdracht. Niet alleen in het kleine, maar ook in de vertalingen naar het grootte en naar de politiek. Armoede en daarmee inclusie is een belangrijk punt.

Aantasting van mensenrechten, vrouwenhandel. U wilt niet weten wat er gebeurt en wat we uit de media horen is nog maar het topje van de ijsberg.

Als we praten over de financiële crisis en over de omvallende banken dan kan het niet zo zijn dat als de banken weer zijn hersteld er wordt gecashed met bonussen en de belastingbetaler uit een klein land als Nederland er de miljarden op kunnen toe leggen. Dat snappen mensen niet en het voelt niet als rechtvaardig. Daar moet ook een antwoord opkomen.

Geweld en verdrijving. Nog nooit zijn zoveel mensen, ook kinderen, op de vlucht geweest. Nog nooit is het geweld tegen mensen zo hemeltergend geweest.

Wij hebben hier drie jaar geleden gesproken over de bedreiging van de schepping. Het was voor mij een ontdekking in de afgelopen jaren dat het christelijk-sociaal denken niet alleen over politiek en economie gaat, maar dat het behoud van de schepping inherent een opdracht is voor de christelijk-sociale beweging.

Dat betekent dat wij moeten gaan vechten – en ik gebruik het woord vechten bewust, want als je uit je comfortzone komt en je hebt geen strijd lust, dan overtuig je niet en komt er niets tot stand. Dus wij moeten knokken voor die sociale gerechtigheid in de samenhang met de vrede en sociale veiligheid, transparante en eerlijke markten en behoud van de schepping. En als je dan vraagt ‘waar zou een politiek programma van ons over moeten gaan?’ dan is dat de kern – ook in onderlinge samenhang – van dat programma van het christelijk-sociaal denken in de nieuwe tijd.

Dat gevecht leveren, daarvoor de moed vinden, daar heb ik niet alleen veel over nagedacht, maar daar heb ik ook een intense ervaring over gehad. Die ervaring begon met het lezen van een boekje van een journalist van De Gelderlander. Ik kreeg het boekje cadeau van de leden van het College en het heette ‘Als een ander de voeten wassen’. Ik ben bij de paters Franciscanen op school geweest, maar dat boekje heeft voor mij de ogen geopend om Franciscus echt te gaan doorgronden. Ik mocht het afgelopen jaar deelnemen

aan een soort retraite in Velp.² Het begon er overigens mee dat ik in het verkeerde Velp terecht kwam. Ik dacht dat ik in Velp bij Arnhem moest zijn en ik kwam er pas achter dat ik verkeerd was toen ik voor Velp stond en ontdekte dat ik in Velp bij Grave moest zijn. Ik kwam dus veel te laat binnen. Toch heb ik daar twee spannende dagen meegemaakt in een eeuwenoud Capucijnerklooster. En toen is voor mij nog duidelijker geworden dat Franciscus voor christenen met een sociaal-politiek opdracht in deze tijd, een rol model kan zijn. Ik wil dat rolmodel niet opdringen, maar ik wil er wel wat reclame voor maken omdat Franciscus ons twee dingen heeft aan te bieden. Het gaat om zijn aanpak – die is ondernemend, dienstbaar en hij heeft ontzettend veel lef en hij heeft ook humor. En hij heeft ook een boodschap. Hij staat voor de armen, de kwetsbaren, de minderbroeders, maar de zorg voor de schepping – wie kent het zonnelied niet? – en de zorg voor de vrede is bij Franciscus heel sterk. Die tweeslag, inhoud en aanpak, die ik hier maar even zijn methode noem, daar kun je wat mee. En om dat te verduidelijken: er worden al eeuwen lang een vier verhalen verteld, sterke verhalen van Franciscus. Het eerste is het verhaal van de wolf, het verhaal over Gubbio. Het tweede verhaal gaat over het ontdekken van de andersdenkende. Het is het verhaal van de kruistocht, waar Franciscus mee gaat. Hij ziet dat er tegen een sultan wordt gevochten en hij wil dwars door linies gaan om met die sultan te spreken. En dat doet hij dan ook. En dat ontdekken van de ander, dwars door alles heen, dat is iets wat wij ook moeten gaan proberen. Er wordt heel veel over communicatie gesproken, maar het je echt in de ander te verplaatsen – door de linies te durven gaan – dat doen wij toch misschien wel heel erg weinig.

Het derde verhaal vind ik heel bijzonder. Het gaat over een ontmoeting van Franciscus met de paus. Hij vraagt toestemming om te mogen preken, maar de paus hekelt hem weg – ga jij maar terug naar waar je vandaan komt, ga terug naar de varkens. Dat doet Franciscus. Hij wentelt zich in de varkensstallen en u kunt zich voorstellen hoe dat er uitziet. Vervolgens gaat hij terug naar de paus en zegt druipend van de mest ‘Heilige Vader, ik heb gedaan wat u gezegd heeft’. De paus schrikt eerst, maar moet vervolgens lachen, want hij begrijpt dat iemand die zo gehoorzaam is, maar tegelijkertijd zo brutaal, moet gaan preken. Ik heb toen ik twee jaar geleden een CDA-bijeenkomst mocht afsluiten een oproep gedaan om terug te gaan naar de varkens. Dat leverde mij een grote kop op in het Reformatorisch Dagblad “CDA terug naar de varkens”. De schrijver had mijn verhaal goed begrepen, maar elke keer als ik sprak over de ‘Heilige Franciscus’ schreef de journalist ‘de heer van Assisi’.

Het vierde en laatste verhaal gaat over het kussen van de melaatse. Dat is een uitzonderlijk moeilijke opdracht en ik dacht altijd ‘dat gaat mij niet lukken’. Toen ik van die retraite terugkwam was ik er vast van overtuigd dat dit to much was. Ik heb weliswaar bij de Franciscanen op school gezeten, maar hier heb ik te veel comfortzone voor. Totdat ik ontdekte dat je het ook overdrachtelijk kunt nemen. Dan kom je tot de ontdekking dat je in situaties

² Het hele verhaal over deze retraite staat in het boekje *Ontmoetingen met Lev*, dat tijdens het congres werd uitgereikt.

komt, waarin je denkt ‘nu doe ik het gewoon niet’, ik blijf nu op mijzelf, ik stap niet op die ander af. Tot ik doorkreeg dat je wellicht elke dag in situaties komt waarin je denkt er het beste aan te doen om in je schulp te blijven zitten, toen realiseerde ik me ook dat, door juist wel op de ander af te stappen, er wonderen kunnen gebeuren. Dat is wat wij met elkaar kunnen doen, dat is wat wij met onze beweging kunnen doen. We moeten ervoor zorgen dat we zoveel kracht krijgen dat men ziet dat hier iets zindert, dat we het niet alleen maar bij mooie woorden laten, maar dat hier werkelijk iets kan gebeuren.

De spiritualiteit van Franciscus kan ons helpen op het niveau van mens tot mens, op het niveau van de eigen organisatie, op het niveau van de samenleving en op het niveau van de (wereld)politiek. Er is ontzettende veel te bereiken met elkaar.

Op het niveau van mens tot mens: hoe ga je om met klanten, met leerlingen met collega's.

Op het niveau van de organisatie: hoe ga je om met structuur en cultuur en op welke manier krijgt leiderschap vorm.

Op het niveau van de samenleving: dan kun je kritisch kijken naar de sociaal-economische orde en naar de manier waarop je met je governance omgaat.

En kijk je naar de wereldpolitiek dan is het heel erg evident dat je de publieke moraal met overtuigen moet durven uitdragen. Het gaat om het organiseren van vrede en gerechtigheid. Om de vraag hoe wij subsidiariteit opnieuw vormgeven en om de vraag naar de heelheid van de schepping. Vooral op dat laatste heeft Franciscus een supermodern antwoord gegeven. Franciscus heeft over al deze dingen nooit iets opgeschreven, volgens mij heeft hij nooit iets opgeschreven, maar met zijn spiritualiteit kun je op een heel kritische manier naar al deze dingen kijken.

Ik heb u al gezegd dat ik Franciscus to much for me vind. De Franciscanerbeweging wordt met de Tau (τ) aangegeven. Grappig is dat eigenlijk niemand weet waar die τ voor staat, maar die τ kan heel goed staan voor Tabasco. Daar hoeft je maar weinig van te gebruiken en het geeft ontzettend veel kracht. Iedere organisatie maakt zijn eigen soep, zijn eigen saus, maar als je daar wat Franciscaanse tabasco bij doet, dan gaat er wat gebeuren.

Dan kom ik bij het volgende punt. Wij zijn opgeroepen om te vechten tegen een wereld vol onverschilligheid. Ook daar is die Franciscaanse tabasco nodig. Dat heeft de nieuwe paus, Franciscus, laten zien toen hij op Lampedusa was. Op een omgekeerde boot las hij de mis voor de mensen die letterlijk en figuurlijk aan de onderkant van Europa zitten. En als je vanuit dat perspectief terugkeert naar wat hier en in Rome op 13 maart is gebeurd, dan vraag ik me af wat er in een half jaar is gebeurd dat je dit verhaal hier kunt vertellen. Dat er een paus is gekomen die ons allemaal zo radicaal oproept om in beweging te komen, om afstand te nemen van onrecht, tegen die lauwheid en de onverschilligheid. Een paus, die

ook voorleeft dat het op een andere manier kan, die laat zien dat je in een Ford Focus kunt rijden in plaats van in een zwarte Cadillac. Het zijn symbolen, maar veelzeggende symbolen. En wat ook heel hoopgevend is, is dat heel veel jongeren zeggen dat hij het gewoon voordoet, dat hij een levend voorbeeld is.

Ik kom bij mijn laatste punt. Ik kan niet aangeven wat precies de contouren zullen worden van onze nieuwe beweging en wat onze rol kan zijn. Ik kan alleen maar dit zeggen: onze beweging kan niet zonder spiritualiteit. Er zijn heel veel kamers in het Huis van de Vader en iedereen kan het zijne daarbij halen maar het is een rijke bron die ons verder kan brengen. En als er dan ook nog iemand op het wereldpodium is die dat probeert voor te leven en die niet- of antireligieuze mensen aanspreekt en kan meenemen, wie zijn wij dan om afzijdig te blijven? Dat kan niet, wij moeten daarin meegaan. De zegenspreuk van de Franciscanen is Pax et Bonum dat is Vrede en Alle Goeds. Dat woord Bonum komt ook voor in een belangrijk deel van de katholieke sociale leer, de Bonum Commune. Wat ik hoop is dat wij met elkaar en in dit congres, maar ook in de jaren die komen, zoveel kracht en vrede opbouwen, dat we dat kunnen uitstralen, dat wij die krachtige vrede in de wereld brengen om daarmee te bouwen aan het Bonum Commune. Dat is waar wij van zijn en daar ligt onze opdracht. Met Gods zegen zullen we daar allemaal inslagen.

Franciscus' impuls in 31 dia's

Franciscus als impuls voor de Christelijk Sociale beweging

Herman Faber
Christelijk Sociaal Congres
Augustus 2013

© 2013, Stichting CSC

Even terug naar voorjaarsdebat
13 maart 2013

Doorn in de middag

Rome in de avond

© 2013, Stichting CSC

Ter inleiding: Lucas 10,25-37

- Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers ...

© 2013, Stichting CSC

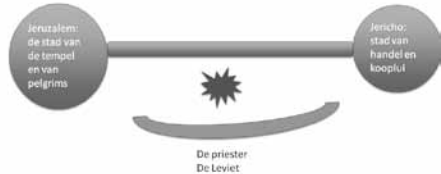
De weg van Jeruzalem naar Jericho

© 2013, Stichting CSC

De boog nemen

De priester
De Leviet

© 2013, Stichting CSC

De herbergier betalen

de handelsreiziger
uit Samaria

© 2013, Stichting CSC

Geen plaats in de herberg

© 2013, Stichting CSC

Essentie van evangelische opdracht

- Heb oog voor de kwetsbaren
- Heb mededogen
- Heb de moed om uit je comfortzone te komen
- Doe wat

Ontmoeten
met
Lev

© 2013, Stichting CSC

Is naastenliefde voldoende?

- 19^e eeuw: armoede, verpaupering en systematische achterstelling van massa's mensen;
- Kunnen christenen volstaan met naastenliefde in de vorm van weldadigheid?
- Angst voor gewelddadige revoluties en gevolgen daarvan voor mensen

Ontmoeten
met
Lev

© 2013, Stichting CSC

Er moest een nieuw paradigma komen voor christenen in de wereld

klassieke paradigma

- naastenliefde in de vorm van charitas op micro-schaal
- onthouding van politieke interventie
- gehoorzaamheid
- gezagsgetrouw

te verwerpen nieuw paradigma

- Religie is opium om volk rustig te houden
- Politiek activisme
- strijd en geweld
- revolutie
- opstand

Ontmoeten
met
Lev

© 2013, Stichting CSC

Oorsprong van de CSB

- Frédéric Ozanam: Vincentiusbeweging
- Leo XIII: Rerum Novarum
- Abraham Kuiper: Architectonische kritiek

© 2013, Stichting CSC

Frédéric Ozanam 1813-1853

- Christelijke studentenbeweging in Parijs
- Christenen moeten dienende en bemiddelende rol spelen om onrechtvaardige structuren aan te pakken
- Wil *netwerk van naastenliefde* rondom de wereld spannen
- Spreekt overheid aan op taak om uitbuiting te bestrijden

Ontmoeten
met
Lev

© 2013, Stichting CSC

Leo XIII: Rerum Novarum 1891

- Kerk kan niet werkloos toezien bij structurele en massale sociale onrechtvaardigheid
- Kerk verwerpt evenwel ook de Marxistische klassenstrijd
- Katholieke sociale leer als antwoord op sociale kwestie ontstaan door industriële revolutie

Ontmoeten
met
Lev

© 2013, Stichting CSC

Abraham Kuiper 1891

Het sociale vraagstuk en de christelijke religie.

- De onhoudbare sociale toestand komt niet door bijkomstige oorzaken maar uit een fout in de *grondslag* van samenleving.
- *Voor wie dit niet erkent, en acht dat het kwaad te bezweren is door kweeking van vromer zin, door vriendelijker bejegening of milder liefdegave, mag er een religieuze, en moge er een philanthropische questie bestaan, maar een sociale questie bestaat voor hem niet. Die bestaat voor u dan eerst, zoo ge *architectonische kritiek* oefent op de menschelijke sociëteit zelf, en diensengevolge een andere inrichting van het maatschappelijk gebouw gewenscht en mogelijk acht*.

Ontmoeten
met
Lev

© 2013, Stichting CSC

Essentie van benadering
"de sociale kwestie"
vanuit nieuw paradigma

wat is ze niet

- micro
- kerks
- vroom / kwezelig
- pappen en nathouden
- bangeljik
- kleinburgerlijk

wat is ze wel

- macro
- vanuit de kerk
- lef en LEV
- grondslag ter discussie stellen
- handelend
- uit de comfortzone komen

© 2013, Stichting CSC

Vruchten van de CSB in de 20^e eeuw

- Christelijke vakbeweging
- Christelijke werkgemeenschapsorganisaties
- Positie in democratie en politieke macht
- Emancipatie van de kleine luyden
- Sterke netwerken in onderwijs, cultuur en media
- Sociale vangnetten voor bestaansminimum
- Eigendom en spreiding woningbezit
- Coöperaties als bedrijfsvorm

© 2013, Stichting CSC

Waar staat CSB vandaag?

Sterk / kansen

1. Wij hebben een verhaal
2. Wij hebben sterke organisaties
3. Wij hebben mensen met een missie
4. Wij maken deel uit van wereldomvattend netwerk
5. De wereld roept om menselijkheid en compassie

Zwak / bedreigingen

1. Verwatering
2. Institutionaliseren en bureaucratiseren
3. Oppervlakkigheid en miskenning vakmensen
4. Versplintering, verschrapping en verschrompeling
5. De wereld keert zich tegen religie in publiek domein

© 2013, Stichting CSC

© 2013, Stichting CSC

Waar moeten wij voor vechten?

© 2013, Stichting CSC

Wie is ons rolmodel?

© 2013, Stichting CSC

Franciscus van Assisi

© 2013, Stichting CSC

Sterke verhalen

© 2013, Stichting CSC

De taal van de ander verstaan

© 2013, Vieëling CSC

De andersdenkende ontdekken

© 2013, Vieëling CSC

Opstandige gehoorzaamheid beoefenen

© 2013, Vieëling CSC

De behoeftige ontmoeten

© 2013, Vieëling CSC

Spiritualiteit Franciscus kan ons helpen

T	Waarom heb ik dit nodig	<ul style="list-style-type: none">• om gangbaar / dikter / leening / volge
T	Waarom van de organisatie	<ul style="list-style-type: none">• discussie / cultuur• leiderschap
T	Waarom van de samenleving	<ul style="list-style-type: none">• sociaal-economische rol• governance
T	Waarom van de bestuurspraktijk	<ul style="list-style-type: none">• publieke maatschappij• rol van gerechtigheid• solidariteit• kwaliteit van de schapting

© 2013, Vieëling CSC

Ontmoeten met **Lev**

Maar je moet er goed mee om weten te gaan

© 2013, Vieëling CSC

Als middel tegen een wereld van onverschilligheid

© 2013, Vieëling CSC

Tegen de globalisering van de
onverschilligheid

© 2013, S&B&G CM

Voor de globalisering en lokalisering

© 2013, S&B&G CM

De paus, de omgang met de leider boven je

De paus liet zijn ogen aandachtig over het vormeloze habijt, het weerzinwekkende uiterlijk, de lange baard, de onverzorgde haren en de overhangende wenkbrauwen van genoemde broeder gaan. Hij liet diens verzoek, dat zo moeilijk in praktijk te brengen en voor de gemeenschap geheel onmogelijk scheen, voorlezen, keek met verachting op hem neer en zei: “Ga jij de zwijnen maar opzoeken, broeder, . Daarmee moet je eerder vergeleken worden dan met mensen.. Wentel je met hen in een modderpoel, geef ze de door jou opgestelde regel en besteed je predikambt maar aan hen”.

Toen Franciscus dit hoorde, maakte hij een buiging met zijn hoofd en ging meteen heen. Toen hij eindelijk zwijnen gevonden had, wentelde hij zich zo lang in de modder, tot hij van top tot teen met habijt en al onder de modder zat. Zo keerde hij naar het consistorie terug en presenteerde zich voor de paus.”Heer”, zei hij, “ik heb gedaan wat u bevolen hebt. Geef nu alstublieft gehoor aan mijn verzoek”. De Paus zag vol verbazing wat hij gedaan had. Hij kreeg spijt van zijn eerdere minachting, kwam tot inkeer en droeg hem op zich te gaan wassen en dan bij hem terug te komen.

Franciscus waste snel het vuil van zich af en keerde haastig terug. De paus was nog zeer onder de indruk van hem en willigde snel zijn verzoek in. Hij gaf hem ook met een bijzondere verordening van de roomse kerk verlof om te preken, stond hem de gevraagde levensregel toe en zond hem met zijn zegen heen.

Laudatio Herman Kaiser bij verlening Adriaan Borstprijis 2013

Al geruime tijd geleden heeft Herman Kaiser binnen het Bestuur van het CSC aangekondigd dat hij na tien jaar wilde stoppen met het voorzitterschap van het CSC. Niet omdat hij uitgekeken was op deze verantwoordelijkheid, maar dat tekent hem, wat hij primair is: een zuivere bestuurder. Nergens in zijn lange carrière heeft hij te lang verantwoordelijkheden willen vasthouden of is hij op pluche blijven zitten, ook al vroeg zijn omgeving dat hij zijn verantwoordelijkheden wel zou continueren. Ook bij het CSC zou hij, zijn werk nog lang hebben mogen voortzetten.

Maar Hermans bestuurlijke visie, beter gezegd bestuurlijke ethiek, doet hem beseffen dat langer dan acht of tien jaren in een bepaalde verantwoordelijkheid wegen voor vernieuwing en verandering versperren.

En daarom dit besluit om te vertrekken als voorzitter van dat CSC, maar ook op een duidelijk markeringspunt en met een heldere erfenis.

Het markeringspunt: de overdracht van een vitaal Christelijk-Sociaal Congres; soms in duidelijk contrast met het omliggend landschap van maatschappelijke organisaties.

Een CSC bruisend van plannen en van intenties. Het legaat is een scherp gestelde agenda tot het jaar 2016, wanneer dat CSC zijn zilveren jubileum hoopt te vieren.

De handtekening die drs. Herman Kaiser onder de overdrachtsakte van het voorzitterschap aan zijn opvolgster zet, mag er wezen.

Die akte is het resultaat van meer dan tien jaar vrijwel dagelijks engagement, het ontwikkelen telkens opnieuw van antwoorden op problemen en probleem-

pjes, het aangrijpen van onvermoede kansen, het uitzetten van visie, maar bovenal inspireren, inspireren op die twee kernpunten van het CSC, christelijk én sociaal.

De laatste Adriaan Borstprij

Het Bestuur van het CSC mocht zich jaarlijks beraden over de vraag aan wie het symbool van die inzet, de Adriaan Borstprij, mocht worden uitgereikt. Deze keer, de laatste keer, was dat niet moeilijk. Als er iemand dat sociale en dat christelijke in combinatie met elkaar uitstraalt en waar gemaakt heeft, dan is het de scheidende voorzitter van onze organisatie zelf geweest.

Met de toetreding van de voorganger Piet-Hein Donner tot het eerste kabinet-Balke-nende en tijdens het interim voorzitterschap van Doekle Terpstra moest het CSC op zoek naar iemand die in ongewisse tijden de verantwoordelijkheid op zich wilde nemen voor een instelling, die duidelijk op een kruispunt stond.

Wat was de toekomst van een organisatie die een jaarlijkse treffen was van instellingen en bewegingen die vrijwel alle zelf op zoek waren naar hun herpositionering in de 21e eeuw. Herman heeft daar op een heel eigen wijze een antwoord op gegeven. Een verras-send antwoord.

Hij is niet onmiddellijk in plannen gedoken voor structurele hervormingen, persoon-lijke en institutionele veranderingen, reorganisatiecomités of overleggrondes. Nee, als wij het goed zien, dan is hij de Schrift gevolgd en heeft vooral gezocht naar waar er onder het as levend vuur was. Dat moest lucht krijgen, dat moest weer opflakkeren.

Zelf zat hij in de overgangsfase van een burgemeesterschap in een gecompliceerde stad, Roermond, naar een nieuw, belangrijk bestuurlijk adviseurschap. Ook daar had hij in al die gecompliceerdheden steeds de mens, steeds de hoop, steeds het verborgen vuur gezocht. Iemand die hem in die dagen op vakantie in de voormalige DDR aantrof, ontmoette een mens vol vertwijfeling, niet over zijn functioneren als burgemeester – daar was allerminst reden voor en dat vonden de Roermondenaren ook –, maar als burgervader: hoe was het toch mogelijk dat de gemeente niet had kunnen voorkomen dat een gezin in problemen collectief in een suïcidale brand was omgekomen? Terwijl toch niet minder dan een tiental hulpverleningsinstanties met dat gezin bezig waren geweest. Die – gebleken – onmacht van systemen kon alleen maar door de inspiratie en het engagement van personen doorbroken worden.

En daarom moest het CSC zijn spiritualiteit hervinden. Natuurlijk sociale analyses wa-ren belangrijk en kritiek of aanwijzingen over het beleid eveneens. Maar Herman heeft vanaf het eerste moment die ook door hemzelf zo sterk beleden, spirituele dimensie in het CSC binnengebracht. Het vuur onder het as vandaan halen. Dat zou ook het kenmerk van de tien opeenvolgende CSC-conferenties worden.

Bestuurder voor iedereen

Hij was bestuurder voor iedereen, zonder enig onderscheid, maar ooit, tenminste één keer per jaar, mocht je met elkaar weten, voelen, verdiepen wat je bronnen van inspiratie waren. Herman deed dat aan de hand van de door ons allen gedeelde evangelische inspiratie, maar na een reeks van reformatorische voorgangers was hij vooral de vertolker van de Blijde Boodschap, de Rooms-Katholiek, en dan nog wel een uit het zuidelijkste oosten van ons land. Niet alleen met Bijbelcitaten maar vooral ook met persoonlijke getuigenissen en levensverhalen. Met gebed en zo nu en dan – misschien iets te weinig – met wat relativeeringen.

Maar dat niet alleen. Het ging deze tien jaren om het Christelijk-Sociaal Congres. En ook hier viel de bestuurder en voormalig voorzitter van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling niet, zoals je zou mogen verwachten, terug op structuren of hervormingsplannen maar op levende voorbeelden. Initiatieven voor opvang van daklozen, of voor re-integratie van delinquenten.

Tien jaar lang zijn op het CSC de concrete voorbeelden van hoop, vitaliteit, idealisme naar voren gekomen. Dat maakte die congressen zo bijzonder en gaven ze meerwaarde.

Tot en met dit laatste LEV-congres hebben we die overtuiging kunnen bespeuren dat er zoveel in die samenleving gebeurt, ondanks de grauwsluiers, ondanks de verkokerde en verbureaucratiseerde instituties, ondanks het wegsijpelen van officiële identiteit en van inspiratie.

In de studie van Gabriël van den Brink, die vorig jaar op het Congres zo nadrukkelijk aan de orde is geweest, krijgt Herman ook wetenschappelijk zijn gelijk: er is in onze maatschappij zo ongelooflijk veel idealisme, dikwijls weinig zichtbaar, weinig nog in instituties vervat maar onmisbaar voor de humaniteit van onze samenleving. Trek dát naar boven, laat het zien op bepaalde momenten en dat is ook een les en een gift aan een volgende generatie.

Op die twee pijlers van spiritualiteit en concrete, tastbare getuigenissen en signalen van caritas en solidariteit heeft Kaiser in die tien jaren het CSC een nieuwe verwarming gegeven.

Dat alleen al, zo meent het Bestuur van onze organisatie, zou een toekenning van de Adriaan Borstprijs rechtvaardigen.

De mens Herman Kaiser

Maar er is meer. Er is die veel bredere inzet van Herman Kaiser geweest. De bestuurder, ja zeker, de gelovige, dat bovenal, maar ook de wetenschapper, de ontwikkelaar van maatschappelijk en politiek beleid, en zelfs de partijpoliticus. En in alles gewoon de mens.

Wie dat niet wist moet de krantenknipsels eens doorlezen die verschenen in de regionale en provinciale pers naar aanleiding van Hermans verrassende benoeming tot burge-meester van Arnhem.

Verrassend, want in het huidige politieke klimaat hadden weinigen verwacht dat iemand die ook bekend stond als distributeur van verkiezingsfoldertjes en opplakker van affiches van een minder populair geworden politieke beweging, toch het vertrouwen kon verkrijgen van een in meerderheid anders gekleurde gemeenteraad. In die doorgaans kritische persartikelen vind je nu overal die lofzang en het antwoord op die vraag, waarom hij juist deze nieuwe verantwoordelijkheid kreeg: de combinatie van de gecompasseerde mens met de bestuurder, en tezelfdertijd de man met visie. Maar die regionale en provinciale pers onderstrepen vooral de passie. Iedere mens telt.

Dat kenmerken de drie burgemeesterschappen van Herman Kaiser. Iedereen kon bij hem terecht, vooral de burger in nood. En die ook staat, zoals we begonnen, voor een bepaalde bestuurlijke ethiek. Dat heeft hem het leven niet altijd gemakkelijk gemaakt. Wie wars is van manipulatie of niet geheel zuivere compromissen, mist ook wel eens de trein, in de wereld van de schouderklop, de achterkamer of het wederkerig, maar niet algemeen belang. Ook daar kan Herman van meepraten.

En ook dat rechtvaardigt de toekenning van de Adriaan Borstprijz.

En dan is er nog een andere dimensie: die wetenschappelijke en maatschappelijke visie.

Als voorzitter van de RMO, maar ook als schrijver van gemeenteraadsprogramma's heeft Kaiser jarenlang en systematisch visies op de samenleving ontwikkeld, verder dan de dagelijkse actualiteit en noden. Wie de lijst van RMO-rapporten onder zijn voorzitterschap bekijkt, ziet dat onder dit voorzitterschap een groot aantal strategische vragen van onze samenleving aan de orde zijn gesteld. En dat op een wijze dat zij tot op de dag van vandaag het maatschappelijk debat beïnvloed hebben. Het recente RMO-rapport over herstel van verantwoordelijkheid van burgers is daarvan een laatste voorbeeld. Maar wie een beetje gefrustreerd uit een taxi stapt in een van onze grote steden, omdat de chauffeur noch het Nederlands, noch het stratenplan machtig is, mag ook even aan de toenmalige auteur van het gemeenteprogram van het CDA denken die een voorrangsregelgeving bepleitte voor tewerkstelling van autochtonen in de verkeersbranche en de afschaffing van een achteraf toch wel nuttig gebleken examen!

Het bestuur van het stichting Christelijk-Sociaal Congres kent de Adriaan Borstprijz 2013 dan ook toe aan drs. H.J. (Herman) Kaiser voor zijn inzet voor sociale gerechtigheid, voor zijn verbindingen tussen woord en daad en voor zijn moedige bijdrage aan de christelijk-sociale beweging.

De prijs bestaat uit een aandenken in de vorm van een beeldje en een geldbedrag ter grootte van € 10.000,=.

De ontvanger van de prijs wendt het geldbedrag aan om één of meer initiatieven te steunen van organisaties, die met hun initiatieven een voorbeeldwerking hebben naar andere organisaties.

Spiritualiteit, het onderstrepen van de noodzaak én de aanwezigheid van concreet idealisme, bestuurlijke deskundigheid én compassie, wetenschappelijke visie én politiek engagement, zij tekenen de mens, de gelovige, de bestuurder en politicus Kaiser.

Zij tekenen ook zijn nalatenschap voor ons als CSC. Als het aan Herman ligt dan is er voor onze instelling, die een beweging moet zijn, toekomst. De weg naar 2016 is uitgestippeld. Wij moeten door met deze accenten en met aanvullingen. De wetenschap dat het CSC met programma en met inspiratie relevant blijft en nodig is, in een maatschappij die aan heroriëntering en herbronning behoefte heeft.

We danken Herman voor dit legaat en we zijn trots dat we daaraan, maar aan heel zijn maatschappelijke inzet dat symbool van de Adriaan Borstprijz mogen verbinden.

Herman, van harte gelukgewenst daarmee en heel veel succes en zegen bij al je nieuwe verantwoordelijkheden en al je menselijke inzet.

Impressies

In de tijd dat Franciscus in de stad Gubbio vertoefde, dook daar in de omgeving een grote, woeste en bloed-

dorstige wolf op, die niet alleen dieren maar ook mensen verslond. En omdat hij zich dikwijls dicht bij de stad vertoonde, leefden de inwoners in grote angst, en was iedereen die de stad uitging gewapend alsof het oorlog

was. Toch kon iemand die alleen was en hem tegenkwam niets tegen hem be-

ginnen. Het werd zelfs zo erg, dat niemand de stad meer durfde te verlaten uit

angst voor die wolf.

Franciscus had erg met de inwoners van de stad te doen en wilde de wolf gaan opzoeken, hoewel zij het hem sterk afraadden. Hij sloeg een kruis en trok met zijn gezellen de stad uit, geheel en al vertrouwend op God. Op het punt waar de anderen niet verder durfden, sloeg Franciscus de weg in naar de plek waar de wolf leefde. Daar gebeurde het, zoals de vele burgers zagen die naar dit wonder waren komen kijken, dat toen de wolf met opengesperde muil op Franciscus afkwam, Franciscus naar hem toeliep, een kruis over hem maakte en hem bij zich riep: 'Kom hier broeder wolf, ik gebied je namens Christus mij noch anderen kwaad te doen.' Een wonder geschiedde! Onmiddellijk nadat Franciscus het kruis had gemaakt, liet de geduchte wolf zijn bek dichtvallen en hield hij in. En zodra hij het gebod hoorde, kwam hij mak als een lammetje naar hem toe en ging voor zijn voeten op de grond liggen. Franciscus sprak tegen hem: 'Broeder wolf, jij veroorzaakt in deze omgeving veel ellende en je hebt je afschuwelijk misdragen door schepselen God zonder zijn toestemming te verminken en te doden. Je hebt niet alleen dieren gedood en verslonden, maar het ook gewaagd om mensen, die naar het beeld van God gemaakt zijn, te doden en te verminken. Hiervoor verdien je als gemene dief en moordenaar de galg, want alle mensen haten en vervloeken je, en de hele stad is je vijandig gezind. Maar, broeder wolf, ik wil jou vrede laten sluiten met de mensen, zodat jij hun geen kwaad meer zult doen en zij jou al het kwaad dat je berokkend hebt zullen vergeven, en er geen mensen of honden meer op je zullen jagen.'

Op Franciscus' woorden gaf de wolf met bewegingen van zijn lijf, zijn staart en zijn oren en door het knikken met zijn kop te kennen dat hij hiermee instemde en bereid was te gehoorzamen.

Toen zei Franciscus: 'Broeder wolf, als jij bereid bent vrede te sluiten en die te bewaren, beloof ik ervoor te zorgen dat jij je leven lang van de inwoners van deze stad te eten krijgt, zodat je geen honger meer hoeft te lijden; want ik weet best dat je door de honger tot al die kwade dingen werd gedreven. Maar omdat ik deze gunst voor je zal vragen, broeder wolf, moet jij me beloven dat je nooit meer enig mens of dier zult schaden: beloof je dat?'

De wolf van Gubbio: het verstaan van andermans taal

De wolf van Gubbio: het verstaan van andermans taal

De wolf knikte met zijn kop ten teken dat hij het beloofde. En Franciscus zei: ‘Broeder wolf, ik wil dat je op je erewoord zweet je aan deze belofte te zullen houden, zodat ik daar volledig op kan vertrouwen.’

En terwijl Franciscus zijn hand uitstak om een erewoord te krijgen, tilde de wolf zijn rechterpoot op en legde die gedwee in de hand van Franciscus, waarmee hij hem op zijn manier zijn erewoord gaf. Toen zei Franciscus: ‘Broeder wolf, ik gebied je in naam van Jezus Christus nu zonder enige schroom met me mee te komen, om deze vrede te gaan sluiten in naam van God.’ En tot grote verbijstering van de inwoners die het zagen, liep de wolf als een mak lammetje met hem mee. Meteen ging dit nieuws als een lopend vuurtje de hele stad door, zodat iedereen, groot en klein, man en vrouw, jong en oud, naar het marktplein trok om Franciscus met de wolf te zien. Toen al het volk zich daar verzameld had, ging Franciscus op een verhoging staan en hield een preek. Hij zei onder meer dat God beproevingen als deze toeliet vanwege de zonden, en dat het vuur van de hel, waarin verdoemde zielen voor eeuwig branden, vele malen erger is dan de vraatzucht van de wolf, die alleen maar het lichaam kan doden. Hoezeer moet dus de muil van de hel gevreesd worden, als zo’n grote groep mensen al in angst en beven leeft om de muil van een klein dier. ‘Keert daarom terug naar God, beste mensen, en toont waardig berouw over uw zonden, dan zal God u in het heden van de wolf bevrijden, en in de toekomst van het hellevuur.’

Na afloop van zijn preek zei Franciscus: ‘Luister, mijn broeders: broeder wolf, die hier voor u staat, heeft me op zijn erewoord beloofd vrede met u te willen sluiten en u op geen enkele wijze ooit nog kwaad te doen, als u belooft hem elke dag zijn nodige voedsel te geven. Ik sta ervoor in dat hij zich strikt aan dat vredesverbond zal houden.’ De burgers beloofden eenstemmig dat ze hem altijd te eten zouden geven. En ten overstaan van iedereen zei Franciscus tegen de wolf: ‘En jij, broeder wolf, beloof je de mensen dat je je aan het vredesverbond zult houden en nooit meer een mens of een dier of welk schepsel dan ook zult belagen?’ De wolf knielde neer, knikte met zijn kop en gaf door vriendelijke bewegingen van zijn lijf, zijn staart en zijn oren zo duidelijk mogelijk te kennen dat hij elke afspraak zou nakomen. Vervolgens zei Franciscus: ‘Broeder wolf, ik wil dat je, zoals je me buiten de poort je erewoord op deze belofte hebt gegeven, ook in aanwezigheid van alle mensen op je erewoord zweet dat je niet zult beschamen waarvoor ik heb ingestaan.’ En de wolf tilde zijn rechterpoot op en legde die in de hand van Franciscus. Door dit alles werden de mensen met zo veel bewondering en blijdschap vervuld over de devotie van de heilige, het uitzonderlijke wonder en de vrede met de wolf, dat iedereen luid naar de hemel jubelend God loofde, omdat Hij Franciscus had gestuurd om hen door zijn goede daden van de muil van het woeste beest te bevrijden.

Nog twee jaar lang leefde de wolf daarna in Gubbio en ging als een tam dier de huizen langs, van deur tot deur, zonder dat hij iemand lastig viel of door mensen werd lastiggeval-

len. Hij werd door iedereen royaal gevoed en wanneer hij door de stad en langs de huizen liep, was er geen hond die tegen hem blafte. Na twee jaar stierf broeder wolf uiteindelijk van ouderdom, en dat betreurden de mensen zeer, want telkens wanneer ze hem zo mak door de stad zagen gaan, werden ze duidelijk herinnerd aan de deugd en de heiligheid van Franciscus. Tot lof Christus. Amen

(Fioretti, verhalen over Sint-Franciscus, Gottmer 1999, blz 92 t/m 95)

Overweging bij 1 Samuel 1

Ineke Ludikhuizen

Het is crisis in Israël. Van buitenaf wordt het land bedreigd door een zeevolk. Dat boekt overwinning op overwinning, omdat 't als enige volk in de regio ijzer heeft en daardoor betere wapens. Maar de dreiging komt ook van binnen uit. Priesters zijn afpersers van het volk geworden. Iedereen weet het, niemand doet iets. Ook Eli niet die toch hogepriester en rechter is en bovendien de vader van de grootste afpersers. Om aan het zeevolk, de Filistijnen, een slag toe te brengen, wordt de ark van het verbond met God naar het slagveld gebracht door de priesters. Dat moet wel helpen, is de gedachte. De militairen zijn enthousiast. God on our side. Yes! Maar het helpt niet. De ark wordt buitgemaakt door de vijand. Het volk mort, omdat het letterlijk en figuurlijk naar de Filistijnen gaat.

Niets nieuws onder de zon. Wie heeft de beste wapens. Hoe misbruik je religie in je eigen voordeel. Waarom zou je je maatschappelijk verantwoordelijk tonen als je ook snel rijk kan worden. Kortom: crisis!

Te midden daarvan is er ook nog de persoonlijke crisis van Hanna. Zij is kinderloos en dat kan, volgens de opvattingen van die tijd, niet anders dan haar schuld zijn. Voor het krijgen van een kind heb je de zegen van de Eeuwige nodig. Blijkbaar heeft ze die niet. Met haar man kan ze niet over haar verdriet spreken, want hij komt niet verder dan: trek het je niet aan, je hebt mij toch. Niet echt invoelend, die man. Door de omgeving wordt ze gepest met naar kinderloosheid; ook die biedt geen troost. Daarom begint Hanna een gesprek met God in de tempel. Ze schreit naar de hemel of daar misschien Iemand is die naar haar wil luisteren. Die snapt wat het pesten van Peninna en de ongevoeligheid

van Elkana met haar doen. En ze heeft God en ze heeft haar volk ook een aanbod te doen.

In het verhaal van Hanna speelt het verhaal van het hele volk Israël mee. Voor Israël is het erop of eronder, leven of dood, onvruchtbaar of vruchtbaar zijn. En Hanna laat haar eigen verhaal zich mengen met het verhaal van haar volk. Want, zegt ze tegen God, als u mij een kind geeft dan zorg ik dat hij priester wordt. En, hoor je haar denken, dat wordt dan een beter soort priester dan die lui die we nu hebben. Zij wil daarvoor instaan. Haar kind wordt geen afperser, maar een priester naar Gods hart. Hanna wil van haar eigen vloek een zegen maken en die zegen niet alleen voor haar zelf houden. Dat is haar aanbod.

De priester Eli ziet Hanna praten met God, maar hij heeft niet de indruk dat ze serieus aan het bidden is. Ze zal wel dronken zijn, is zijn inschatting. Een merkwaardig vooroordeel voor iemand die als rechter geacht wordt te oordelen op basis van feiten en argumenten.

De botheid van de mensen rond Hanna is stuitend. Ook hier geldt: niets nieuws onder de zon. Iedereen heeft z'n eigen verhalen als het gaat om pesten, onbegrip, botheid, vooroordelen. Ontmoetingen tussen mensen zijn niet vanzelfsprekend 'ontmoetingen met lev'. Integendeel.

De ontmoeting tussen Hanna en Eli en hun gesprek is bijzonder. Een vrouw en een priester is een ongewone combinatie voor die tijd. Bovendien: Eli ziet niet meer dan een dronken vrouw. Hanna ziet slechts een van de verdorven priesters die uit zijn op zelfverrijking. De omstandigheden zijn buitengewoon slecht. De vooroordelen en oordelen over en weer zijn groot. En toch wordt het wat. Het wordt zelfs een in alle opzichten vruchtbaar gesprek. In vrede gaan ze uiteen. De een blij met de hoop op een kind; de ander blij met de hoop op een nieuwe generatie priesters, op een herkansing in het opleiden van zo'n nieuwe generatie.

Het is een begin. Nog geen gelopen race. Dat geldt voor alle vruchtbare ontmoetingen. Er moet nog zoveel gebeuren. Maar het hoopvolle begin geeft moed, geeft lef voor de rest.

De littekens blijven. De crisis van het volk is niet voorbij. Corruptie niet verdwenen. Het pesten niet vergeten. Maar er is een belofte van zegen. Omdat twee mensen elkaar hebben willen zien als schepselen van God. Omdat twee mensen een ontmoeting niet uit de weg gingen.

De zanger en dichter Stef Bos zegt het zo (en dat moet je dan eigenlijk in het Zuid-Afrikaans horen, maar die taal ben ik niet machtig):

Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten
Je moet eigenlijk toevallig onderweg zijn
Je moet geen doel voor ogen hebben
En je moet laten gebeuren waarvoor je bang bent
Je moet niet alles willen verklaren
Voor je het weet verklaar je de oorlog
Je moet van twee kanten komen om elkaar te ontmoeten

Jezus, en vele vrouwen en mannen die 't hem nadeden, hebben laten zien dat het kan helpen om net een stap harder te lopen, een mijl verder te gaan, een oordeel op te schorten, een hand uit te steken – om anderen te kunnen ontmoeten. Het verhaal van Hanna en Eli is een zegenrijk verhaal voor prutsers, voor mensen die denken de mooie voorbeelden niet te kunnen evenaren. Het kan namelijk ook zomaar gebeuren als je het niet verwacht, als je het niet meer ziet, als de hoop ver weg is en de crisis dichtbij. Dan toch – een ontmoeting die zegen brengt voor velen.

Amen

Francesco begaf zich met broeder Illuminato op weg naar Damiate in Egypte, waar de kruisridders op het punt stonden een geweldige slag te leveren tegen de Saracenen.

Nu ging het in die christelijke legers verre van christelijk toe en Francesco schrok zo van de geestelijke ontreddering der kruisvaarders, dat hij meteen een nederlaag voorspelde. Francesco meende dat God een zo tuchteloze bende niet zou zegenen. Men luisterde niet naar die armzalige monnik. Maar Francesco kreeg wel gelijk. De grootscheepse aanval van de negenentwintigste augustus werd afgeslagen en de christelijke legers leden bloedige verliezen. De veldslag was nog maar nauwelijks afgelopen, toen Francesco zich met broeder Illuminato in het gewoel stortte en verdween. Het zal wel altijd een raadsel blijven op welke wijze hij erin slaagde tot in het hart van het vijandelijke legerkamp door te dringen.

De Saracenen verkeerden in een wilde overwinningroes en waren allerm minst geneigd om christelijke levens te sparen. De sultan had zelfs een gouden ducaat uitgelooft voor ieder christenhoofd dat hem gebracht zou worden. De Saracenen moeten dan ook wel vreemd opgekeken hebben, toen die twee magere barvoeters in hun grauwe pijen en zonder enig wapen door hun gelederen trokken. Waarom zij hen niet gedood hebben, is onbegrijpelijk. Francesco en Illuminato riepen voortdurend: 'Soldan, Soldan!'

Daarmee gaven zij te kennen dat zij de sultan persoonlijk wilden spreken. Het leek een waanzinnige onderneming, maar misschien omdat Francesco helemaal niet bang was zijn leven te verliezen in de dienst van Christus, behield hij dat leven.

Hij geraakte tot voor de sultan Malik-el-Kamil en deze was zo verbouweerd door de komst van de twee stoutmoedige ridders, dat hij er niet eens over dacht hen ter dood te brengen.

Sultan Mailik-el-Kamil was zelf een zeer dapper man en hij wist een dergelijk vertoon van moed ook in zijn tegenstander naar waarde te schatten. Hij ontving hen dan ook met gepaste eerbied, maar veroorloofde zich ondertussen een poging om Francesco in het nauw te drijven.

In zijn tent liet de sultan een groot oosters tapijt neerleggen, waarvan het patroon uit kruisen bestond. Zo meende hij Francesco te noodzaken de God der christenen te verloochenen, door Zijn heilig kruis met voeten te treden. En in het geval Francesco zou weigeren op het tapijt te stappen, zou dat een persoonlijke belediging voor de sultan zijn!

Dat was nu wel heel slim bedacht van die sultan, maar Francesco doorzag hem meteen en stapte zonder aarzelen op het tapijt.

De sultan, het ontdekken van de andersdenkende

De sultan, het ontdekken van de andersdenkende

‘Haha,’ riep de sultan, ‘nu hebt ge uw God verraden door op Zijn kruis te trappen!’

‘O nee,’ antwoordde Francesco meteen. ‘Op Golgotha stonden drie kruisen, zoals u weet. Aan het middelste kruis was onze Verlosser genageld, aan de beide andere kruisen echter hingen misdadigers. Wij christenen bezitten het ware kruis, de twee andere hebben wij aan de Saracenen gelaten – ‘

Dat antwoord beviel de sultan zeer en zijn bewondering voor Francesco nam nog toe. Zij voerden samen langdurige gesprekken en spanden zich allebei in om de ander te bekeren. Geen van beiden slaagde daarin, maar het kwam hun wederzijdse achting ongetwijfeld ten goede. De sultan stelde zelfs zoveel prijs op het gezelschap van Francesco, dat hij hem verzocht om bij hem te blijven.

‘Dat wil ik graag doen,’ antwoordde Francesco, ‘maar op één voorwaarde.’

‘En die is?’, vroeg de sultan.

Toen zei Francesco met opgeheven hoofd: ‘Dat gij u met uw hele volk tot het christendom bekeert!’

De sultan lachte en zei: ‘Niet voor uw God mij door een wonder bewijst dat Hij de enige en almachtige God is!’

Toen stelde Francesco aan de sultan voor om een groot vuur aan te leggen. Hij verklaarde zich bereid door dat vuur te wandelen, mits de priesters van de Islam hetzelfde zouden doen. Maar de priesters namen ijlings de vlucht en de sultan wilde niet ingaan op het voorstel, ook niet toen Francesco aanbood om alleen door het vuur te gaan.

‘Als ik er gezond weer uitkom, dan moet gij Christus als uw verlosser erkennen! Als ik echter verbranden mocht, dan dient gij dat toe te schrijven aan mijn zonden!’

Toen de sultan echter bleef weigeren en zich niet tot het christendom wilde bekeren, maakte Francesco zich op om te vertrekken. Sultan Malik-el-Kamil had echter zoveel eerbied voor hem gekregen, dat hij hem een vrijgeleide gaf, waardoor Francesco ongehinderd naar het kamp der christenen zou kunnen terugkeren.

(JeanDulieu, *Francesco, het leven van Franciscus van Assisi*, VrijGeestesleven, 1989, blz 136t/m138)

Huibrecht Bos

Volgens mij is er iets met de Barmhartige Samartiaan. We herkennen allemaal wel dat het een voorbeeld is waarmee je zou willen leven. Als er iets in je omgeving gebeurt dan wil je daar niet aan voorbijgaan. Maar de vraag is wat er van het verhaal was overgebleven als er niet iets ernstigs onderweg was gebeurd. Had de Bijbel het dan wel over deze handelsreiziger gehad?

Zoals we hier bij elkaar zijn vertegenwoordigen we organisaties met een christelijke grondslag, we hebben het over 'een christelijk sociale gedachte'. We kijken naar hoe dat was, we vinden wat van hoe het nu is en hebben een verwachting of vrees over wat het gaat worden. En dan is voor ieder van ons de vraag: zitten we hier als deelnemers aan dat proces of zijn we toeschouwers bij dat proces? Bij vorige bijeenkomsten leefde ik wel met die vraag: komt de weg die we moeten gaan van het CSC of zit het juist niet in het CSC, maar in onze eigen organisaties? Zijn wij niet degene die de veranderingen tot stand gaan brengen?

We zijn voorzichtig geworden en we hebben gezien dat we als christelijk sociale organisaties niet altijd de krachtigste partijen zijn. We hebben niet de grootste stem, we hadden het meeste aantal leden, maar het aantal is lang niet altijd de bron van succes en succes is niet altijd hetzelfde als het goede, terwijl we ons moeten blijven richten op het goede. En het succes is meestal niet van de grootste, maar dat veroorzaakt wel iets zodat het dicht bij mensen komt. Dat horen we steeds en dan is de vraag hoe we dat kunnen bereiken.

Ik ben er voor dat we allemaal heel bescheiden blijven, sterker nog: we moet

aan iedereen vertellen hoe bescheiden we zijn – we moeten onbescheiden in onze bescheidenheid worden. Bescheidenheid is goed, draagt bij. Het maakt duidelijk dat de zieken er niet voor het ziekenhuis zijn, de kinderen niet voor de school, maar dat de scholen er zijn voor de kinderen en de ziekenhuizen voor de mensen. Die bescheidenheid plaats precies de juiste verhouding weer goed. Die geeft je de mogelijkheid om na te denken over de vraag ‘hoe verhouden wij ons in deze wereld?’ en daarbij is het heel dichtbij ons om bescheiden te zijn over wat onze positie is, maar we mogen wel onbescheiden zijn door dat heel vaak te zeggen. We mogen best aan een ziekenhuis zonder grondslag vragen ‘wat is nou eigenlijk jouw plaats in deze samenleving? Voor wie ben je er nou eigenlijk?’ En ik denk dat die ruimte om vragen te stellen steeds groter wordt. Mensen zien dat allerlei organisaties er met hun belangen van door zijn gegaan. Er zijn situaties waarbij succes, wel het economische succes was, waar bleek dat mensen de regels uitmuntend kunnen toepassen en dat er ook persoonlijk succes uitvolgde voor de fantastische managers die dat zo konden doen. Maar het succes was niet noodzakelijkerwijs het goede voor de betrokkenen.

Wij zijn overigens met een grondslag geen haar beter dan organisaties zonder grondslag, maar dat betekent niet dat we niet moeten proberen om beter te worden. Natuurlijk zijn wij niet beter. Het gaat er om dat je de ruimte neemt om mensen te zeggen wat je belangrijk vindt en hen dus de mogelijkheid geeft om je er op aan te spreken. Als je beste onderwijs wilt geven of de beste zorg wilt bieden of veel meer aandacht aan mensen wilt geven, dan komt er natuurlijk een moment dat iemand zegt ‘is dit nou wat je bedoelt met meer aandacht geven?’ Dat is niet erg, want je laat je wel aanspreken op iets anders dan je bezettingsgraad e.d. Die cijfers geven de vorm van succes aan, maar zij zeggen niets over het goede. We zijn in de loop van de tijd het verkeerde gaan meten en die ontwikkeling moeten we proberen te keren. Dat heeft te maken met wat we doen maar ook met wat we zeggen.

Wat ik wil zeggen heeft vooral te maken met het ‘Waarom’. Ik kom daar straks op terug. Ik heb mijn verhaal opgedeeld in drieën: geloof, hoop en liefde. Deze drieslag heeft te maken met de grondslag van onze organisaties, maar vooral ook met het werk dat wij doen.

Geloof

Het eerste punt – geloof – heeft te maken met overtuiging. Bijna ieder bedrijf heeft tegenwoordig een afdeling communicatie. Wat mij betreft: opheffen die afdeling! Wij hebben geen afdeling communicatie nodig, maar een afdeling overtuiging. We hebben geen afdeling nodig die zich afvraagt hoe wij precies zo praten dat het het beste overkomt, maar we hebben een afdeling nodig die zegt wat nu eigenlijk bedoelen. En het kan best dat je teksten hebt die erg goed overkomen, maar die niet zeggen wat we eigenlijk bedoelen. En daarmee raken we van ons eigen pad af. We verliezen de tekst, de woorden, het gevoel erbij die precies de connectie maakt tussen de werkelijkheid en wat we er over vertellen. Ik weet ook wel dat overtuigen een riskant woord is en het past niet om mensen te ontslaan, maar

het gaat wel om de vraag wat je nou precies met communicatie wilt. Heel veel deskundigen zullen zeggen dat zij dat al lang doen, maar ik zie telkens het omgekeerde. Ik lees berichten die eigenlijk verhullen wat er werkelijk aan de hand is. Het spijt mij voor alle mensen die met communicatie te maken hebben en daar verantwoordelijk voor zijn, maar het feit dat ik wat anders hoor dan zij bedoelen, heeft alles te maken met de doelstelling van de communicatie. En ik wil dat mensen weer herkennen wat je echt bedoelt. In alles wat je zegt zit altijd wel eens een fout, een slip-of-the-tong, maar als je het goed bedoelt dan kun je altijd nog 'sorry' zeggen en mensen zullen dat dan herkennen.

Dat past immers in de christelijke traditie, waarin vergeving een belangrijk aspect is. We moeten af van het vermijden van het risico verkeerd te worden begrepen en daarom een dag te lang wachten met ons te uiten om dan te komen met de boodschap die het beste overkomt. En wat we zeggen komt misschien wel goed over, maar het zegt niet wat wij bedoelen. Voor mij heeft dat alles te maken met geloof. Overtuiging heeft het te maken met geloof, maar ook met vertrouwen. En de vertrouwenscrisis in ons land, die echt overal is, komt omdat we niet meer gewend zijn om te praten over wat we echt bedoelen, omdat we hebben afgesproken dat de afdeling communicatie wel vertelt wat wij bedoelen.

Het vertrouwen komt terug op het moment dat je weet dat iedereen het verhaal kan vertellen. Je weet daarbij een ding zeker: daar komen vreselijke ongelukken van, want we zijn het niet meer gewend. Maar je kunt leren van wat je fout doet. Ik denk dat het een miserie is van onze organisaties om te vertellen wat we bedoelen. Je loopt er risico's mee, want soms zal de een wat anders zeggen dan de ander, maar dat gebeurt elke dag ook bij KPN, de protocollen daar voorkomen dat ook niet. Die protocollen leiden er hooguit toe dat mensen voorzichtig worden en zich erg op de vlakte houden. En daar schiet je niks mee op. Het gaat juist om de vrijheid om echte antwoorden te geven op vragen. En dat werkt als we met elkaar werken aan het delen van onze overtuiging. Daar gaat het om in een organisatie: het delen van een overtuiging.

Het heeft ook te maken met een trend die we hebben gehad dat alles transparant moest worden. Maar heeft dat gebracht wat we wilden? Begrijp me niet verkeerd, ik ben erg voor openheid, maar de verantwoordelijkheid om alles vrij te geven, los te laten, open te maken, heeft ergens tot het misverstand geleid dat mensen zich niet mee hoeven te verantwoorden. Je kon keurig aangeven hoe hoog de salarissen zijn, maar je hoeft niet uit te leggen waarom die zo hoog zijn. Ik vind dan ook dat transparantie niet los kan worden gezien van verantwoording. Het is belangrijk als je de feiten geeft dat je ook je reactie erop laat kennen. We hebben nu heel veel situaties waarin transparantie bestaat, maar niemand laat zich meer aanspreken op het 'Waarom' daarvan. Ik vraag me dan af of we zo dichterbij vertrouwen komen. Je moet een vorm van kwetsbaarheid hebben om op je overtuiging te vertrouwen en om mensen de ruimte te geven om over hun overtuiging te praten. Als je over je overtuiging kunt praten en discussiëren dan komt je werk ook dichterbij. Dat vraagt kwetsbaarheid van managers, van leiders om over die overtuiging te kunnen praten, want

het gaat er toch om te weten wat er achter onze organisatie zit. En als je dan denkt ‘waar moet dat dan beginnen?’ dan kom ik terug op wat ik in het begin zei, nl. bij onbescheiden in bescheidenheid.

Als er iets is wat we moeten doen dan is het niet ‘practice what you preach’, maar het moet omgedraaid: ‘preach what you practice’. Vertel wat je doet, laat je er op aanspreken. De eerste stap in onbescheiden bescheidenheid. Je hoeft niet op te scheppen over wat je doet, je hoeft het alleen maar te vertellen want mensen weten het niet, maar ze willen het wel weten. Hoe zit het nou? Maar zij beginnen het gesprek niet, want het gesprek gaat over hele andere dingen. Maar wij willen wel vertellen wat we doen. Toch!?

Hoop

De tweede: na geloof komt de hoop. Hoop heeft eigenlijk twee betekenissen. Hoop in de vorm van verwachting En dan is er de Bijbelse hoop en dat is niet iets van verwachting maar hoop in de zin van een opdracht. Het betekent dat je wel iets mag verwachten, maar dat je daarvoor aan het werk moet. Wij kunnen er wel op hopen dat het Koninkrijk komt, maar wij zijn geen toeschouwers. En als we willen dat het Koninkrijk dichterbij komt dan moeten we er iets voor doen. Ik ben hier misschien een beetje een buitenstaander, maar wij zijn toch samen een groep mensen die die hoop delen en die hier iets van dat Koninkrijk, van de harmonie willen bereiken. Toch?!

En dan gaat het dus over de vraag naar de hoop als opdracht. Dat is verwarrend, want waar zijn we hier voor. Er is een heel mooi filmpje¹ van Simon Sinek, waarin we zien hoe hij bevlogen spreekt over What, How en Why. Voor alle organisatie geldt het What – de meeste organisaties weten wel Wat zij doen – dat is de eerste laag. De tweede laag is Hoe? In de praktijk zie je dat het Hoe het Wat is gaan overheersen. De derde laag is het Waarom? En Sinek zegt dat het om het Waarom gaat. Veel organisatie weten Wat zij doen, op het Hoe kun je ze beproeven, want het Hoe is de omgeving van het Wat. En Sinek beschrijft dat maar heel weinig organisaties een goed beeld hebben van het Waarom. Hij vertelt over een reeks van organisaties die dat Waarom duidelijk hebben en dan wordt er iets aan elkaar gekoppeld – wij bouwen huizen omdat we willen dat mensen plezierig kunnen leven. Het Waarom is het minst besproken en het meest herkenbaar.

Wij hebben als christelijk sociale organisaties dat Waarom wel helder, ten minste je mag dat veronderstellen. We zijn vergeten om daar steeds over te praten, maar dat is eigenlijk wel waar het over gaat. Het begon ooit met het Wat in de tijd dat er van alles werd uitgevonden. Toen was vooral het Wat belangrijk. Maar in de loop van de tijd zijn we een aanbodeconomie geworden die concurrentie op het Wat heel ingewikkeld maakt en daarom is het accent komen te liggen op het Hoe. Daar gaat het tegenwoordig om. En dat accent op het Hoe leidt tot regelgeving en daarmee tot uniformiteit. Vervolgens zijn we het Hoe gaan meten

1 http://www.ted.com/talks/lang/nl/simon_sinek_how_great_leaders_inspire_action.html

en opschrijven en voordat je het weet gaat het niet om de vraag Wat je maakt, maar om de vraag Hoe je het maakt, want daar zit ook in de winst in. Maar uiteindelijk gaat het toch om de vraag Waarom doe je het eigenlijk, dat is wat de mensen, de klanten, de wereld wil weten. En met het weten van het Waarom inspireer je je omgeving en ook je medewerkers. Het is belangrijk geworden om het Waarom te koppelen aan Wat je doet.

Onze opdracht is de samenleving een beetje mooier maken en dat er aandacht voor mensen is. Met die opdracht zijn we ook de hoop van heel veel mensen, die wat ons verwachten. Daar is een ding voor nodig, namelijk dat wij vertellen wat zij mogen verwachten. Ik kom weer terug op mijn punt 'wees onbescheiden in je bescheidenheid'. Wij moeten ons laten aanspreken op de vraag Waarom doen wij Wat wij doen. Wat is de bedoeling van wat je doet? Dus moet je vertellen waarom wij ons werk doen.

Bij ons begint het succes omdat we een mooiere samenleving willen, maar dan moeten wel zeggen wat 'mooi' is. Dat hoeft je niet af te spreken, daar hoeft je het niet over eens te zijn, als je maar telkens duidelijk maakt Waarom je doet wat je doet. Hoop is toekomst gericht en de vraag Waarom doe je wat je doet, past ook heel erg bij de toekomst. Wij hier zijn niet de enige die wel klaar zijn met ISO-certificering en met de rechte komkommers. Uiteindelijk wil je toch het idee hebben dat we er samen iets moois van willen maken. Er zijn heel wat organisaties die daar geen goed antwoord op hebben, maar als die hier zijn dan geloof ik dat die organisaties ook weten dat zij die vraag naar het Waarom eigenlijk wel goed moeten kunnen beantwoorden. Je zou dat antwoord ook moeten kunnen delen en we mogen er ook over van mening verschillen, want het hoeft niet altijd hetzelfde Waarom te zijn. Het gaat niet om dogma's en je mag in de loop van de tijd veranderen, je mag jezelf vergissen. Maar het mooie is dat als je mensen laat werken vanuit de bedoeling van hun werk, vanuit het Waarom van de organisatie dan geeft dat heel veel kracht omdat zij dan ook leidinggevende kunnen aanspreken – ik moet toch met aandacht kunnen werken? We weten allemaal dat dat niet altijd kan, maar daarmee is niet gezegd dat we er elkaar niet meer op mogen aanspreken. Ook het gesprek is van betekenis en het mooie is dat als mensen van hun werk houden, zij helemaal geen moeite hebben met 'moeten'.

Mensen willen geen rommeltje van hun werk maken, zij willen zich uitleven met de gedachte die achter hun werk zit. Het Wat is belangrijk, het Waarom is belangrijk, maar het Hoe wordt ons opgelegd. Daarom moeten we ons daar niet te veel mee bezig houden, we moeten ons concentreren op de kracht die wij hebben en ander vaak niet. We moeten uitleggen Waarom we doen wat we doen.

Liefde

En dan de derde, de liefde. Daarmee komen we heel dichtbij christelijk-sociale organisaties. Bij liefde denk ik aan betrokkenheid, betrokkenheid bij mensen en betrokkenheid bij je werk. Dat heeft ook weer heel erg te maken met Waarom. Betrokkenheid zit voor ons in

de aard der dingen, in hoe we zijn. Onze betrokkenheid is misschien wat minder zichtbaar geworden. Dat geeft op zich niet want we kunnen onze betrokkenheid bij de samenleving nog steeds goed uitleggen. Sterker nog: dat moeten we ook gewoon doen. Wij zijn er niet voor onszelf, de mensen zijn er niet voor ons, maar wij zijn er voor ons, voor de samenleving. De Barmhartige Samaritaan heeft alles te maken met naastenliefde. Probleem met naastenliefde is dat het een incident is, dat het toeval kan zijn. Maar wij zijn geen organisaties van incidenten, wij lopen niet langs de weg als handelsreiziger op zoek naar een Leviet. Onze bestemming is dat de mensen geholpen worden, dat de samenleving er mooier van wordt. Ik ben natuurlijk niet tegen naastenliefde en je moet daar zeker op microniveau vorm aangeven, maar het gaat om de vraag ‘wat zit nou dichtbij ons?’ Ik zou naastenliefde willen vervangen door mensliefde, omdat het op die manier niet langer particulier is en dat we willen laten zien dat wij liefde voor ieder mens willen.

De aandacht voor het kleine is – als het goed is – al overal voor ons opgeroepen. We weten hoe dat moet, maar als het gaat om de hele samenleving dan is er zo’n hoop kwetsbaarheid, zoveel eenzaamheid, zoveel zorg nodig, zo’n roep om aandacht van elkaar. Daar heb je iets voor nodig. Als je wilt bijdragen dan heb je er voor nodig dat je van die mensen houdt. Dat ook zegt, want daaruit blijkt de betrokkenheid van je organisatie. De liefde voor de samenleving is het Waarom van ons zijn. De liefde voor de mensen is wat we kunnen betekenen om het Koninkrijk iets dichterbij te brengen, om er een mooiere wereld van te maken. Om zo bij te dragen aan samen leven. De samenleving is dat zelf verlerd in mijn ogen. De overheid, wij dus, hebben geroepen om regels. En dus zitten we helemaal vol met regels. En daarmee is iets heel bijzonders gebeurd. Het heeft onze maatschappij op een bepaald welvaartsniveau gebracht. Het bleek mogelijk om niet zorg te krijgen als je geld had, maar het bleek mogelijk om zorg te krijgen als je ziek was. Maar we hebben het zo dicht geregeld dat behoefte en voorziening niet meer noodzakelijkerwijs met elkaar samenhangen. Maar het heeft er ook toe geleid dat bijvoorbeeld in de zorg je maar moet hopen dat jouw probleem op de lijst van problemen staat, want je zal maar iets anders hebben. En die mensen zijn er. Mensen die wat anders hadden, hebben we verzameld in een vluchtkerk in Amsterdam. Die mensen staan niet op onze lijst en die vallen dus buiten onze samenleving. Voor die mensen is geen geld, met die mensen hoeven wij niks.

Gelukkig zijn er mensen die er wel wat mee ‘moeten’. En dan doet het er niet toe of ik het er mee eens ben. Die mensen doen het goede omdat zij vinden dat zij met dat werk het goede doen. Het is helemaal niet interessant of iedereen het met hen eens is. Het gaat er over dat – als je bezig bent met mensen en met zorg – dat vroeger die zorg werd geleverd uit goedheid en uit verantwoordelijkheid. Ik kan iemand toch niet ziek laten zijn? Die help je toch zeker? Toen was het naastenliefde. Zo ging dat vroeger, maar tegenwoordig heb je daar ziekenhuizen voor. Dat is op zich natuurlijk uitstekend. Maar we hebben de boel zo dichtgeregeld dat goedheid en verantwoordelijkheid van mensen voor elkaar zijn overgenomen door regels en rechten. En zo komen we in de situatie – en die is nieuw – dat

het allemaal niet meer betaald kan worden en dat is ernstig bedreigend. Dan zie je dat de bescherming van de regels die ervoor zorgen dat iedereen hetzelfde krijgt, er toe leiden dat mensen steeds minder krijgen omdat er geen geld meer is. Het recht blijft bestaan, maar het wordt kleiner. Je ziet nu dat het hele element Waarom veel van onze organisaties zijn begonnen – het nemen van verantwoordelijkheid, de behoefte om te helpen – nu een heel nieuw model krijgen. Het gaat alleen nog maar over het Hoe. En alles moet hetzelfde, wat je in Delftzijl krijgt moet je in Rotterdam precies zo krijgen en als dat niet gebeurt schakelen we Radar in, want het kan toch niet zo zijn dat je niet hetzelfde krijgt. Nou, dat kan dus wel, want als je over de grens kijkt dan zie je dat het daar ook anders is. Bij dat alle moeten we nooit vergeten dat er wellicht veel kan zijn voorgeschreven, maar dat het uiteindelijk aankomt op verantwoordelijkheid en betrokkenheid. En dat komt ergens vandaan. Het zou mooi zijn als die verantwoordelijkheid en betrokkenheid het gevolg zijn van de liefde en dat we dat ook gewoon hardop kunnen zeggen. Dat het komt door liefde voor de mensen. En hopelijk ook omdat we kunnen zeggen dat het voortkomt uit de liefde voor het werk.

Een arts die ik goed ken, zegt ‘je denkt toch niet dat ik midden in de nacht voor 38 euro een ruggenprik kom zetten?’ En ik denk dan ‘vriend je verdient genoeg, het gaat hier niet om 38 euro, en jij moet gewoon je werk doen’. Maar dat ik met hem over 38 euro praat, vind ik verschrikkelijk. Dan denk ik ‘hoe kan het nou over geld gaan?’ Het gaat toch niet over geld, maar over noodzakelijke zorg. En dat is een verschil, want als je met andere mensen in de zorg praat, met andere artsen en zeker ook met verplegend personeel, dan gaat het plotseling wel over mensen. En dan zie je dat hoe moeilijker je het mensen maakt met allerlei administratie, dan gaan ze harder roepen dat het hun toch uiteindelijk gaat om de mensen. Laten we niet meedoen aan dat spel om het ze steeds moeilijker te maken, maar laten we zorgen dat we hen faciliteren om hun werk te doen. En wat mij betreft mogen ze dan over andere dingen klagen. Het valt me wel op dat mensen in de zorg echt van hun patiënten houden. Van mensen en van hun werk. Ik vind het mooi om te zien. Maar belangrijker is dat er twee zijn die het mooi vinden om te ervaren. Dat is degene die in dat bed ligt, want die voelt die liefde en het is ook degene die aan dat bed staat, want die voelt die liefde ook. En dus moet je daar ruimte voor geven, ruimte voor de liefde en het gesprek daarover zijn belangrijk. Dan krijgen we misschien wel wat terug van wat we ooit hadden, van solidariteit, van het systeem ‘we helpen elkaar’. Niet op een dichtgeregelde manier, bijvoorbeeld in een solidair pensioensysteem, want daar geldt toch wel voor dat als je niet in hetzelfde fonds zit dan zijn we niet zo heel erg solidair. Ik begrijp wel wat er solidair aan is, maar echte solidariteit heeft ook weer met betrokkenheid te maken. En in beginsel zit dat niet in de regel, maar in beginsel zit dat in de rede. Wij vinden dat we elkaar moeten helpen. Toch?!

Uit overtuiging

Drie keer: geloof, hoop en liefde. Overtuiging, opdracht en betrokkenheid. Het gaat ei-

genlijk allemaal over het Waarom. Het gaat er over dat wij als organisaties een achtergrond hebben, dat wij kunnen vertellen wat wij belangrijk vinden, waarom wij ons werk doen. En waarom zouden we dat niet aangeven, niet alleen voor onszelf, niet alleen omdat het onze mensen inspireert, niet alleen omdat het onze klanten, onze patiënten, onze leerlingen of onze leden daar blij van worden, maar ook omdat het de samenleving verandert. Het verandert de samenleving als je praat over Waarom je een maatschappelijke organisatie bent, omdat op die manier andere ook op ideeën komen. Het gaat ons niet om het monopolie. Het interessante van de bedoeling is dat op het moment dat er twee organisaties zijn die dezelfde bedoeling hebben ze ook dezelfde bestemming hebben. Als er twee organisaties zijn die alleen maar hetzelfde product hebben dan zijn het concurrenten. Maar op de bedoeling kun je niet concurreren, daar kun je alleen maar op samenwerken. Als je de bedoeling deelt dan leidt dat tot samenwerking. En de bedoeling heeft alles te maken met het Waarom. Laten we de bedoeling dus gaan zoeken. Dat is een ander appèl dan het appèl op samenwerking. Het appèl op samenwerking kennen we, maar op de een of andere manier gebeurt het niet. Hoe dat komt? Ik denk omdat we vergeten zijn om over de bedoeling te praten. Omdat we niet meer primair geïnteresseerd zijn in het Waarom van wat we doen. Daarom moet dat terug. We moeten ons van binnen uit, we moeten ons van buiten af laten aanspreken.

We moeten kwetsbaar durven zijn en we moeten praten over het Waarom zodat mensen ons er op gaan aanspreken. Daarbij gaat het er niet om wie precies wat vindt, maar omdat we er van kunnen leren. En dat als het goed is we vanuit die ambitie een bedoeling delen en dat is dat we er iets mooiers van willen maken. Daar mogen we toch naar streven? Die kwetsbaarheid, waarbij je van te voren weet dat als je wat gaat roepen, je er op zult worden aangesproken, geeft je de mogelijkheid om te zeggen wat je heel graag wilt, maar wat niet altijd helemaal lukt. Sterker nog, dat lukt veel te weinig, maar we doen er alles aan. Wil je ons erbij helpen? Op het moment dat je bedoeling, je inspiratie helder is dan blijkt plotseeling dat er een hele hoop mensen zijn die gelegenheid hebben om te helpen. Maar als die bedoeling er niet is, als je vanuit de regels gaat stellen dat dit of dat moet, dan wordt het heel anders dan dat je elkaar vanuit jezelf een beetje helpt. Als je helpen aanstuurt vanuit het Waarom in plaats van het Hoe dan geven mensen weer betekenis aan en krijgen zij weer zin in wat zij doen. Het gaat over de bedoeling en over de regels en over de liefde voor werk en voor de mensen.

De kracht van de 'C'

Dan heb ik tot slot nog een ding. Veel van ons hebben iets dat massaal in de weg zit. En dat is de derde letter. Er zijn veel organisaties die worstelen met de vraag wat zij aan moeten met die C? Misschien weet ik het antwoord ook niet, maar ik heb er wel over nagedacht. Wat is het probleem? Het gebeurt mij dat mensen vragen waarom een christelijke scholengemeenschap een betere organisatie is: wordt er beter onderwijs gegeven? Dat zijn lastige

vragen. Allereerst weet ik niet of wij beter onderwijs geven. Wat ik wel weet is dat die C alles met het Waaron heeft te maken. Als er iets christelijks in een organisatie is, ietsje maar, dan betekent dat dat er – ondanks heel veel verschillen, ook in geloofsopvatting – een ding gedeeld wordt, nl. dat we ergens in geloven. Wij geloven in iets hogers. En als je gelooft in iets hogers dan betekent dat sta jezelf niet meer boven aan. Dat is toch een hele mooie gedachte. Waarom wij christelijk zorg verlenen? Is dat een andere nieroperatie? Nee natuurlijk, het is precies dezelfde. Maar het is wel dat we binnen die organisatie, dat we ook buiten die organisatie één duidelijk punt hebben. Uiteindelijk zijn we chirurg, verpleger, patiënt, allemaal mensen, we zijn allemaal kinderen van iets hogers. Dus als je iets van die C zou willen zeggen dan is het dat wij gaan ervan uit dat de organisatie, dat het werk, dat het geld er niet voor ons zijn, maar dat wij samen werken voor iets hogers. Dan hoef je niet uit te leggen wat nou precies christelijk is. Mensen hoeven die gedachte ook niet met je te delen, maar wij moeten weten dat er iets hogers is dan wij. Wij weten dat de chirurg niet beter is dan de patiënt, de onderwijzer niet beter dan de leerling en de leerling niet beter dan de manager. Wij zijn immers allemaal bezig om er wat moois van te maken. Dat ijkpunt – er is iets hogers – geeft je de mogelijkheid om iets te zeggen over wat dan christelijk is.

Oorzaak of doel? Het gaat om de bedoeling!

Mensen gaan ons vragen, wat doe je met die C, hoe vul je dat in? Heeft dat allemaal wel zin? Waarom moeten we eigenlijk bijzonder onderwijs hebben? Dat is een ingewikkelde vraag, maar we hebben het nu eenmaal. Ik moest denken aan een hoogleraar in Maastricht, bij wie ik studeerde. Hij hield een prachtig betoog onder de titel ‘waarom de vraag naar de zin van het leven een verleidelijke, maar niettemin slechte vraag’. De titel alleen al is geweldig om over na te denken. Er zat in zijn verhaal ten minste een interessant punt: Hij gaat in op de zin van het leven – dat is eigenlijk de Waaron-vraag. Het woord Waaron heeft in de grond van de zaak twee betekenissen. De ene is ‘waar komt het vandaan?’ en de ander is ‘waar gaat het naar toe?’ Oorzaak en doel zijn allebei een antwoord op de vraag naar het Waaron. En daarvan zei mijn hoogleraar: mensen zijn op de vraag ‘wat is de zin van het leven?’ geneigd om over het doel te praten – er moet een vooropgezet doel van ons leven zijn. Wij kunnen twisten – zo stelt de professor – over de vraag hoe het leven is ontstaan, maar het maakt niet zoveel uit of het nu schepping of evolutie is, want er is een oorzaak van dit leven. Dus op de vraag ‘waarom zijn wij hier?’ kan de een zeggen ‘we zijn door God gemaakt’ en een ander kan zeggen ‘we zijn uit de wildernis gegroeid’. Beide antwoorden zijn even goed, maar het is een ander antwoord dan de gedachte dat er een vooropgezette reden van ons bestaan is. Mijn professor zei ‘die reden is niet bij voorbaat gegeven, maar die reden geven wij zelf. En ik denk dus als ons wordt gevraagd waarom wij christelijk onderwijs geven of waarom wij een diaconessenziekenhuis zijn dan is het correcte antwoord dat we in 19-zoveel zo zijn ontstaan, maar het mooie antwoord is dat doordat wij zijn ontstaan dit het is waar we ons

mee bezighouden. Dus het antwoord dat je geeft gaat niet over waarom je ooit zo bent opgericht, maar over wat je er nu mee doet. En dat antwoord hebben we wel. Maar om terug te keren naar 19-zoveel en om precies aan te geven waarom iets toen is ontstaan is heel erg lastig om nu betekenis te geven. Het is gemakkelijker om antwoord te geven op de vraag waarom we er nu zijn en wat we er nu mee doen. Het gaat dus – zoals de SER ooit op een rapport schreef – niet de afkomst, maar de toekomst. Het *Waarom* gaat over de vraag wat wij er nu mee gaan doen.

Ontmoeten met Lev. Het appel is eigenlijk heel helder: spreek je uit! Zeg *Wat* we doen, *Waarom* we het doen. Het *Hoe* wordt ons vaak opgedrongen. Ga je daar dan ook niet op proberen te onderscheiden, want ons onderscheid ligt altijd in *Wat* we doen, in *Waarom* we het doen. Het gaat om de inspiratie, de overtuiging, de opdracht, de betrokkenheid. En als we dat goed doen, dan zijn we in staat om er veel meer openheid over te geven, het met elkaar te delen. Dan stoppen we met de kaarten tegen de borst houden. Dan durven we het gesprek aan ook met andere organisaties die niet dezelfde bedoeling hebben, die misschien commercieel zijn. Dan durven wij hen aan te spreken op hun bedoeling om daarover met hen in gesprek te raken. De NS is een mooi voorbeeld. Bij de privatisering meldde de NS te streven naar winst net als een commercieel bedrijf. Dat mislukte en daarom stelde de NS zich de vraag ‘waarom bestaan wij?’ en dat leidde tot de conclusie dat het niet om het maken van winst gaat om maar op goed vervoeren van mensen.

Wij hebben het tij en de tijd mee. Er is geld tekort. Er wordt steeds meer gekreund en gesteund over de verdeling van de welvaart. Hoe kunnen we met al die regels die we hebben rechtvaardigheid bereiken, terwijl iedereen weet dat dat niet lukt. En dat is het moment waarop er ruimte komt om duidelijk te maken dat je met regels dat antwoord niet kan geven en dat je dus opzoek moet naar de achtergrond van wat we doen. Laten wij dat doen. Laten wij het voorbeeld geven. Laten we elkaar er op aanspreken. Laten we vooral zo kwetsbaar zijn dat mensen ons er ook op kunnen aanspreken. En dan denk ik dat als wij in al onze bescheidenheid heel onbescheiden worden en ook aan andere mensen gaan vertellen wat er met de samenleving moet gebeuren, wij de samenleving een beetje mooier kunnen worden. Dan geloof ik dat de samenleving onze hoop wil delen en van onze liefde wil profiteren.

Vele uren bracht Franciscus door in de kleine heiligdommen. Hij luisterde er naar zijn geweten, naar het gezang van de vogels en het ruisen van de bomen en hij wachtte er op het bevel van zijn Meester. Hij bereidde zich voor op de volstrekte gehoorzaamheid en hoopte dat God hem een heel moeilijke taak zou opdragen. En dat het heel moeilijk zou zijn om God te gehoorzamen.

Eens op een dag, toen hij te paard door de velden zwierf, had hij een afschuwelijke ontmoeting. Hij was juist vervuld van de beste voornemens, en zag vol verlangen uit naar het ogenblik, waarop God hem op de proef zou stellen.

Toen, bij een kromming van de weg, stond hij plotseling tegenover een melaatse. Het gezicht van de zieke was helemaal weggevreten, zijn lichaam overdekt met walgelijk stinkende wonden. Etter droop uit zijn zwerende ogen.

Met een ruk aan de teugel bracht Franciscus zijn paard tot stilstand. Schrik en afgrijzen verlamden hem. De angst voor deze ontzettende ziekte greep hem naar de keel. Reeds wendde hij zijn paard en vluchtte in volle galop alsof de duivel hem op de hielen zat. En toen drong het opeens tot hem door dat dit afgrijselijke, dit monsterlijke wezen een mens, net als hij! En de Christus, die hij wilde volgen, wiens opdracht hij verwachtte, had gezegd: “Heb je naaste lief zoals jezelf”.

Welnu dan, hier was zijn naaste en wel een die meer dan wie ook behoefte moest hebben aan liefde en mededogen. En hij, Franciscus, die een dienaar van de Heer wilde zijn, vluchtte bij de eerste verzoeking als een lafaard!

Wederom wendde Franciscus de teugel, beschaamd tot in het diepst van zijn ziel. En hij ging terug. Zijn paard steigerde, zelfs zijn paard schrok van de verpestende stank van dit levende lijk.

Franciscus steeg af en ging er te voet heen, stap voor stap. O God, hoe moeilijk was dit, zelfs om ernaar te kijken!

Hij streed tegen zichzelf met een verbeten wanhoop. Het angstzweet brak hem uit aan alle kanten. Dit was onmogelijk om te volbrengen! En toch moest het God zelf zijn die hem had gevraagd: “Heb je naaste lief”.

Toen boog Franciscus zich over het rottende gezicht en kustte het. Het was volbracht.

Enkele dagen later begaf Franciscus zich naar de verzameling krotten, waar de melaatsen woonden, diep in het dal, ver buiten de stadsmuren van Assisi. Hij had zijn strijd gestreden en de zege was volkomen. Hij had zijn broeders gevonden. Zoals hij nog niet zo lang geleden, door zijn mooie kleren heen, de

De kus van de melaatse: omgaan met hen die je angst inboezemen

mens in zichzelf had ontdekt, zo ontdekte hij nu de mens onder die afzichtelijke wonden. Zijn angst voor deze vreselijkste aller ziekten was voorgoed overwonnen en van nu af aan verpleegde hij dagelijks de melaatsen, zo goed als hij dat kon. Zo werd Franciscus een dienaar van Christus, want Christus had eens gezegd: "Wat gij aan de minsten van allen doet, dat hebt ge aan Mij gedaan".

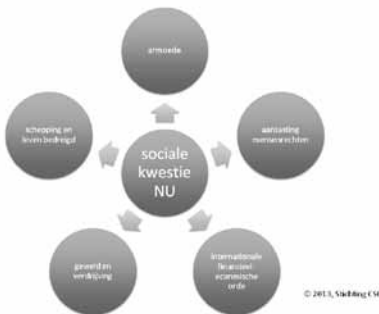

Josine Westerbeek-Huitink

Ik voel me zeer vereerd dat ik uw voorzitter mag zijn. Om die taak op me te nemen als opvolger van Herman Kaiser zal niet makkelijk zijn. Herman laat een mooie erfenis achter. Hij heeft al die jaren met veel inzet en betrokkenheid zijn rol als voorzitter ingevuld. Graag wil ook ik hem daar zeer voor bedanken.

Hoe nu verder?

Gisteren in zijn speech heeft Herman de sociale kwesties van nu aangegeven:

armoede; aantasting mensenrechten; internationale financieel-economische orde; geweld en verdrijving; schepping en leven bedreigd.

Hij gaf ook aan waar we voor moeten vechten:

Waar moeten wij voor vechten?

Sociale gerechtigheid; vrede en sociale veiligheid; behoud van de schepping; transparante en eerlijke markten.

© 2013, Stichting CSC

Het beleid ten aanzien van deze thema's wordt vooral gemaakt vanuit het oogpunt van bezuinigingen. Niet vanuit het Christelijk Sociaal Denken.

“Geloof, Hoop en Liefde” vertaald naar praktische begrippen als “Overtuigen, Opdracht en Betrokkenheid” waarover Huibrecht Bos vanmorgen sprak; daar moeten we voor gaan.

Ook het onbescheiden zijn in bescheidenheid spreekt me heel erg aan.

Gisteren hebben we op de vele ontmoetingsplekken met elkaar gesproken over onze bedoelingen. Dat was zeer waardevol. Het moet nu echter verder gaan dan alleen maar met elkaar praten. We moeten aan de slag. Van micro niveau naar macro niveau. We zullen samen een programma maken waarin organisaties aangespoord om aan de slag te gaan. De leidinggevenden moeten de medewerkers hiervoor faciliteren. Dat vraagt om actie. Dat vraagt om het enthousiasme en het vuur van Franciscus. Belangrijk is ook dat we politieke partijen achter dit programma krijgen.

We kunnen het niet alleen.

In navolging van Herman wil ik graag ook bij alle aangesloten organisaties op bezoek. Dat lukt natuurlijk niet bij iedere organisatie meteen het eerstkomende jaar. Maar ik zal mijn best doen zoveel mogelijk organisaties te bezoeken. Die bezoeken zijn wat mij betreft niet vrijblijvend; alleen om kennis met elkaar te maken. Nee, ik zal u dan ook vragen om concreet mee te werken aan de uitwerking van het programma van onze bedoelingen.

U bent niet alleen toehoorder. U bent deelnemer! Daar spreek ik u graag op aan.

Samen met u gaan we aan de slag.

Ik heb er erg veel zin in.

Dhr. Willem Aantjes
 Mvr. Nancy Abelskamp *CNV Vakcentrale*
 Dhr. Piet Adema *ChristenUnie*
 Dhr. Cees Akerboom *AoB/St. Bonaventura*
 Dhr. Otto Albrecht *Oikocredit Nederland*
 Mvr. Ineke Amelo *Passage, christelijke maatschappelijke vrouwenbeweging*
 Dhr. Chris Baggerman *RMU*
 Dhr. Dick den Bakker *Besturenraad*
 Dhr. Wouter Beekers *ChristenUnie*
 Mvr. Marianne Beelaerts *MaeBe Productions*
 Dhr. Willem Jelle Berg *CNV Onderwijs*
 Mvr. Esther Bergman *IKON*
 Dhr. Cor van Beuningen *Sociërs*
 Mvr. Elizabeth Boddens-Hosang *De Boskant R.K. Spiritueel Centrum*
 Mvr. Leny Boere-nederend *Unie NKV*
 Dhr. Bert van Bokhoven *Moderamen van de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland*
 Dhr. Huibrecht Bos
 Dhr. Jaap Bouterse *Stichting Exodus Utrecht*
 Dhr. Jan-Willem van den Braak *VNO-NCW*
 Dhr. Abe Brandsma *Jong Management*
 Mvr. Hilda van de Bree *Elobai training & coaching*
 Dhr. Cees Bremmer *YMCA Nederland*
 Dhr. Joop Brongers *St. Carmel healthcare management*
 Dhr. Hans Bruning *Stichting Rotterdam*
 Mvr. Clazina de Bruyn *CVHO/AOb*

Dhr. Govert Buijs *Vrije Universiteit*
 Dhr. Rieuwerd Buitenwerf *Nederlands Bijbelgenootschap*
 Mvr. Frances Carrière *Texts.nu*
 Dhr. Karel Claassen *Skafonds*
 Dhr. Dirk Jan Coehoorn *KracoConsult*
 Mvr. Iris Creemers *Christelijke Hogeschool Windesheim*
 Dhr. Addie van Dalen *GIDSnetwerk*
 Dhr. Klaas Pieter Derks *Ouders&COO*
 Dhr. Wim van Dijk *AOb/ Int-Bonaventura*
 Dhr. Jan Jacob van Dijk *Leerstoel Christelijke Sociaal denken (VU) / CSC bestuur*
 Dhr. Frank Dijkstra *Dijkstra Consult*
 Dhr. Gerben Dijkstra *VVVF*
 Mvr. Mirjam Dirx *De Levensboom*
 Mvr. Guusje Dolsma *VNO-NCW en MKB-Nederland*
 Dhr. Peter van Duijvenbode *Sien (voorheen PhiladelphiaSupport)*
 Mvr. A. Duurkoop *Oud-Katholieke Kerk van Nederland*
 Dhr. Jan Eerbeek *Exodus Nederland*
 Dhr. Martin van Eerde *Christennetwerk|gmw*
 Dhr. Wim Eikelboom *Secretaris CSC*
 Mvr. Monique van Fessem *Radboud Universiteit Nijmegen*
 Dhr. Titus Frankemölle *Kwadrant Scholengroep - Ons Middelbaar Onderwijs*

- Dhr. Wim van Galen *Youth for Christ*
Mvr. Jacobine Geel *GGZ-Nederland*
Dhr. Jos van Gennip *Socires*
Dhr. Jos van Genugten *De Levensboom*
Dhr. Bert Godschalk *Christelijke Hogeschool Ede*
Dhr. Jeroen Goosen *Mensen met een Missie*
Dhr. Hans Groen *Socires*
Dhr. René Grotenhuis *Cordaid*
Mvr. Marjan Haak
Dhr. Gerard Ten Have *Nationale politie*
Dhr. Evert Jan Hazeleger *Kerk in Actie*
Dhr. Pieter Hazenbosch *CNV*
Dhr. Robert Heij *Christelijke Sociaal Jongeren
Congres*
Mvr. Els Hekstra *PCOB*
Mvr. Saskia van Helden *Christelijke Hogeschool
Ede*
Dhr. Hietkamp *CNV Jongeren*
Mvr. Annemarie Hinten *Tilburg University*
Mvr. Elise van Hoek *NPV*
Dhr. Jan de Hoog *Transmissie*
Dhr. Jan Hoogland
Dhr. George Hooijer *Stichting Rotterdam*
Dhr. Gerben Horst *CNV Onderwijs*
Mvr. Henriette Hulsebosch *Skanfonds*
Dhr. Menno van Hulst *ChristenUnie*
Dhr. Nico van Jaarsveld *CDA Basisgroep Sociale
Zekerheid*
Dhr. Kees Jansen *Besturenraad*
Dhr. Arie Jansen *Christelijke Hogeschool Wind-
esheim*
Dhr. Henk Jochemsen *Vereniging Prisma*
Mvr. Siepie de Jong *Oikocredit Nederland*
Dhr. Bert de Jong *ProjectPerfect*
Dhr. Jaap Jongejan *SBI*
Dhr. Huib Jongenburger *Christennetwerk|gmv*
Dhr. Herman Kaiser *Voorzitter stichting Chris-
telijk Sociaal Congres*
Dhr. Harry van de Kamp *Brabants-Zeeuwse Werk-
geversvereniging (BZW)*
Dhr. Arie Kars *Lelie zorggroep wonen, zorg en
welzijn*
Dhr. Werner van Katwijk *OUDERS & COO*
Dhr. Huib Klamer *VNO-NCW*
Dhr. Bernard Kobes *Sportservice Overijssel*
Dhr. Eelco Koehoorn *BoerCroon*
Dhr. Pieter Kohnen *VKMO - Katholiek Netwerk*
Dhr. Erik Kolkman *Daelinck, organisatie van
communicatie*
Dhr. Jaap Kooij *Evangelische Omroep*
Dhr. Ad Koppejan *Swinth*
Dhr. Gerard de Korte *Bisdom Groningen-Leeu-
warden*
Dhr. Ranfar Kouwijzer *Stem in de Stad*
Mvr. Joany Krijt *CNV Onderwijs*
Dhr. Paul van Kruining *FNV*
Dhr. Wim Kuiper *Besturenraad*
Mvr. Anja van der Laan *CNV*
Dhr. Gerrit Leene *Philadelphia zorg*
Dhr. Maurice Limmen *CNV*
Mvr. Joke Litjens *Werkplaats voor de Ziel*
Dhr. Arjan Lock *EO*
Dhr. Jaap Lodewijks *Dagblad De Stentor*
Dhr. Emile Lohman *Reliëf*
Mvr. Ineke *Ludikhuisje*
Mvr. Marianne Luyer *MLI Intermanagement BV*
Mvr. Inge van de Mast-Veenendaal *Passage
christelijke-maatschappelijke vrouwenbeweging*
Dhr. Bart van Meijl *CDA*
Dhr. Paul Monchen *Vincentius Vereniging Ned-
erland*
Dhr. Peter Muis *Lelie zorggroep Wonen Zorg en
Welzijn*
Dhr. Roger Mullers *Nederlands Bijbelgenootschap*
Dhr. Joost van der Net *Stichting Thomas More*
Dhr. Hans Nijhuis *Nederlandse Kerkprovincie
SRKK*
Dhr. Ben Nitraw *In gesprek*
Dhr. Peter Noordhoek *Northedge*
Dhr. Aernoud Olde *Hilversum Verbonden*
Dhr. Wim Oolbekkink *Youmeus*
Dhr. Pieter Oudenaarden *CNV Publieke Zaak*
Mvr. Anikó Ouweneel *CNV Vakmensen*
Mvr. Ulrica van Panhuys *UWF van Panbuys
MBA MCLC*
Mvr. Anna Pelzer *FNV*
Dhr. Betty Poutsma *Christennetwerk|gmv*
Mvr. Greet Prins *Stichting Philadelphia Zorg*
Mvr. Annemiek Ramaekers *Innergize*
Dhr. Jan van der Reest *Atrium groep*
Dhr. Ron Rijnbende *UnieNzvr*
Dhr. Niels Rook *Christennetwerk|gmv*
Dhr. Edwin Ruigrok *IKV Pax Christi*
Mvr. Ineke van Ruler *CNV onderwijs (commissie
identiteit)*
Dhr. Henk van der Sar *Protestantse Theologische*

Universiteit (PThU)
 Dhr. Peter Schalk *RMU*
 Mvr. Evelien Schipper *Maak Ruimte!*
 Dhr. Martin Schneeberger *Geestelijke verzorging*
Flevoziekenhuis Almere
 Dhr. Gerhard Schuil *Oikos*
 Dhr. Schut *St. Christelijke Onderwijs Delft e.o.*
 Dhr. Ruth Seldenrijk *NPV*
 Dhr. Johan Slok *CNV Vakmensen*
 Dhr. Jaap Smit *CNV Vakcentrale*
 Dhr. Wim Sneep *Christennetwerk|gmv*
 Dhr. Rienk van Splunder *PCOB*
 Mvr. Anne Stael
 Mvr. Hillie van de Streek *Stichting Christelijke*
Filosofie
 Mvr. Elly Teune-Kasbergen *Skanfonds*
 Dhr. Rien Timmer *Exodus*
 Mvr. Hester Tjalma *CDA-Bestuurdersvereniging*
 Dhr. Bert Tol *Bert Tol Bureau Arbeidsrecht*
 Dhr. Thijs Tromp *Reliëf, christelijke vereniging van*
zorgaanbieders
 Dhr. Stan Uyland *GIDSnetwerk*
 Mvr. Manon Vanderkaa *Unie KBO*
 Mvr. Rianne Veenstra *Geestelijke verzorging*
Flevoziekenhuis Almere

Dhr. Johan van der Veer
 Dhr. Pieter de Vente *CNV Vakcentrale*
 Mvr. Birgit Verstappen *Broze*
 Dhr. Marinus Verweij *ICCO*
 Mvr. Carla van der Vlist *Kerk in actie*
 Mvr. Ine Voorham *Spreker ontmoetingsplaats*
 Mvr. Ineke Voskamp-Leerdam *Passage, christelijke*
maatschappelijke vrouwenbeweging
 Mvr. Anne-Marie Vreman *CDA*
 Dhr. René Vrieling *Stavoor*
 Mvr. Jet Weigand-Timmer *EduConcept*
 Mvr. Lisette van der Wel *Lisette van der Wel*
 Mvr. Lara van der Well *Stichting Exodus Rot-*
terdam
 Dhr. Jan Wessels *Evangelische Alliantie*
 Mvr. Josine Westerbeek-Huitink *MenS-en-WerK*
 Dhr. Jan Westert *WI ChristenUnie/LVGS*
 Dhr. Theo Wierema *R.k. spiritueel centrum de*
Boskant
 Dhr. Rein Willems *CDA lid en oude 1e kamer lid*
 Dhr. Henk Willigenburg *Algemene Onderwijsbond*
 Dhr. Tiemen Zeldenrust *Stichting Present Ned-*
erland